

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ – ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΜΕΛΕΤΗ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΒΩΜΟΛΟΧΙΩΝ ΣΤΟΝ
ΥΠΟΤΙΤΑΙΣΜΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ BIG MOUTH»**

Παπούλια Ευγενία

Τριμελής Επιτροπή: Β. Σωσώνη, Γ. Κεντρωτής, Μ. Τσίγκου

A.M. Ξ2017311

Κέρκυρα 2019

Περιεχόμενα

Πρόλογος

1. Εισαγωγή.....	2

Μέρος Α

2. Οπτικοακουστική Μετάφραση.....	4
2.1. Υποτιτλισμός.....	8
2.1.1. Fansubbing.....	11
3. Άσεμνο Λεξιλόγιο και Θέματα Ταμπού.....	13

Μέρος Β

4. Μεθοδολογία και Υλικό.....	18
4.1. Ποσοτική Ανάλυση Πρώτου Επεισοδίου.....	20
4.2. Ποιοτική Ανάλυση Πρώτου Επεισοδίου.....	23
5. Ανάλυση Σειράς	
5.1. Ποσοτική Ανάλυση Βωμολογιών.....	26
5.1.1. Συμπεράσματα.....	28
5.2. Ποιοτική Ανάλυση Βωμολογιών.....	30

Μέρος Γ

6. Πρώτο Ερωτηματολόγιο: Δημογραφικά Στοιχεία.....	31
6.1. Ανάλυση Πρώτου Ερωτηματολογίου.....	32
6.1.1. Συμπεράσματα.....	40
7. Δεύτερο Ερωτηματολόγιο: Δημογραφικά Στοιχεία.....	45
7.1. Ανάλυση Πρώτης Ενότητας.....	46
7.1.1. Συμπεράσματα.....	53
7.2. Ανάλυση Δεύτερης Ενότητας.....	55
7.3. Ανάλυση Τρίτης Ενότητας.....	57
7.4. Συμπεράσματα.....	29

Επίλογος.....	61

Βιβλιογραφία.....	62

Πρόλογος

Τα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα και η ανάγκη των ανθρώπων για επικοινωνία με άλλους πολιτισμούς και γλώσσες έχει καταστήσει την μετάφραση αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Με τον όρο «μετάφραση» το πρώτο πράγμα που έρχεται συνήθως στο μυαλό των ανθρώπων είναι η μεταφορά ενός κειμένου από μια γλώσσα πηγή σε μια γλώσσα στόχο. Βέβαια υπάρχουν και άλλα είδη μετάφρασης. Στην παρούσα εργασία θα μελετήσουμε την οπτικοακουστική μετάφραση, και συγκεκριμένα τον υποτιτλισμό. Βασικός άξονας αποτελεί η πρωτότυπη σειρά του Netflix κινουμένων σχεδίων, με τίτλο Big Mouth, καθώς θα μελετήσουμε τις αποδόσεις που εμφανίστηκαν στους υπότιτλους, τόσο στους επαγγελματικούς όσο και στους ερασιτεχνικούς. Τέλος, θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας μας, με βάση τα ερωτηματολόγια τα οποία σχεδιάσαμε.

Abstract

People nowadays are used to multicultural environments, and their need to communicate with other cultures and languages has led to translation. When someone hears the term “translation”, the first thing that comes to mind is a text in a source language that gets translated into a target language. Of course, there are many kinds of translation. At this paper we are going to study Audiovisual Translation (AT), and especially subtitling. The basis is an original Netflix animated series, called Big Mouth. We will study the translation that appears both to professional and amateur subtitles. Finally, we will present the results of our research, which is based on the questionnaires we designed.

1. Εισαγωγή

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να μελετηθεί η χρήση των βωμολογιών στον υποτιτλισμό. Με άλλα λόγια, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο εξής ερώτημα: Τι ισχύει στις μέρες στον υποτιτλισμό, όσον αφορά το άσεμνο λεξιλόγιο, τις λέξεις ταμπού και τις βωμολοχίες. Το οπτικό κανάλι του ανθρώπου επεξεργάζεται διαφορετικά τα δεδομένα από ότι το ακουστικό, με αποτέλεσμα πολλές φορές η απόδοσή τους να μετριάζεται. Πλέον όμως, οι σειρές και οι ταινίες φέρουν μεγάλη προφορική, αρκετά γρήγορους διαλόγους, και μεγάλο υβρεολόγιο. Αυτό υποδηλώνει πως πιθανόν το κοινό αρχίζει να εξοικειώνεται με τις βωμολοχίες με αποτέλεσμα οι υποτιτλιστές να μετριάζουν λιγότερο την απόδοσή τους στους υπότιτλους που δημιουργούν. Αν βάλουμε μέσα σε αυτό το πλαίσιο και τον ερασιτεχνικό υποτιτλισμό, ο οποίος δίνει μεγαλύτερα περιθώρια ελευθερίας στην απόδοση του άσεμνου λεξιλογίου, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το κοινό εξοικειώνεται ακόμα περισσότερο, διαβάζοντας τεχνικούς υποτίτλους. Θα ερευνήσουμε λοιπόν το συγκεκριμένο θέμα με βάση μια μελέτη περίπτωσης, μια μελέτη πρόσληψης βωμολογιών στον υποτιτλισμό.

Η εργασία αποτελείται από τρία μέρη και επτά κεφάλαια. Το πρώτο μέρος αποτελείται κυρίως από θεωρία, ενώ τα άλλα δύο είναι κυρίως πρακτικά. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή της εργασίας θα ασχοληθούμε με την οπτικοακουστική μετάφραση γενικά, και τα είδη της, τα οποία θα δούμε εν συντομία, ενώ θα αναφερθούμε εκτενέστερα στον υποτιτλισμό, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και τις δυσκολίες του. Επιπλέον, θα κάνουμε λόγο για μια ξεχωριστή κατηγορία του υποτιτλισμού, τους ερασιτεχνικούς υπότιτλους, δηλαδή στο λεγόμενο *fansubbing*.

Το θέμα του επόμενου κεφαλαίου είναι το άσεμνο λεξιλόγιο, τα θέματα ταμπού, και οι βωμολοχίες. Θα μελετήσουμε τους ορισμούς του άσεμνου λεξιλογίου και των θεμάτων ταμπού, τις κατηγορίες τους, τις περιστάσεις στις οποίες οι άνθρωποι χρησιμοποιούν υβρεολόγιο, καθώς και τις αιτίες που χρησιμοποιούνται οι βωμολοχίες.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, και συγκεκριμένα στο τέταρτο κεφάλαιο, θα ασχοληθούμε με μια πρωτότυπη σειρά του Netflix, το *Big Mouth*, σειρά που κυκλοφόρησε το 2017. Θα μελετήσουμε τις βωμολοχίες που εμφανίζονται συνολικά στην σειρά, ενώ θα δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στο πρώτο επεισόδιο της σειράς. Αυτό το επεισόδιο εμφανίζει τον μεγαλύτερο αριθμό βωμολογιών, και αποτέλεσε το

βασικό αντικείμενο έρευνας, καθώς έγινε ειδική προβολή σε συγκεκριμένο κοινό με σκοπό την συμπλήρωση ερωτηματολογίων. Αφού δούμε λοιπόν αναλυτικά το πρώτο επεισόδιο, θα προχωρήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο με την ποσοτική αλλά και την ποιοτική ανάλυση των βωμολοχιών που εμφανίζονται στον πρώτο κύκλο της σειράς.

Το τελευταίο μέρος αφορά τα ερωτηματολόγια που δημιουργήσαμε και τα αποτελέσματα που πήραμε. Πιο συγκεκριμένα, δημιουργήσαμε δύο ειδών ερωτηματολόγια. Το πρώτο ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις γενικής φύσεως περί βωμολοχιών και την απόδοσή τους στους υπότιτλους. Μοιράστηκε σε ένα ευρύ κοινό και συμπληρώθηκε από 135 άτομα. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει δυο μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τις γενικές ερωτήσεις που αναφέραμε νωρίτερα, ενώ το δεύτερο μέρος αποτελείται από συγκεκριμένες φράσεις και αποδόσεις τις οποίες συναντήσαμε στο πρώτο επεισόδιο της σειράς. Αφού λοιπόν αναλύσουμε τις απαντήσεις, θα δούμε τα συμπεράσματα που μπορούμε να διεξάγουμε από αυτά.

Στο τέλος της εργασίας μπορείτε να βρείτε τις βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία, καθώς και βιβλιογραφία για περαιτέρω έρευνα

Μέρος Α

2. Οπτικοακουστική Μετάφραση

Στην ελληνική έκδοση του βιβλίου του Munday βλέπουμε ότι ο Jakobson, ορίζει την διαγλωσσική μετάφραση ως εξής:

Κατά τη διαδικασία της μετάφρασης ανάμεσα σε δυο γλώσσες ο μεταφραστής μετατρέπει το αρχικό γραπτό κείμενο (κείμενο πηγή ή ΚΠ) που βρίσκεται στην αρχική φυσική γλώσσα (γλώσσα πηγή ή ΓΠ), σε ένα γραπτό κείμενο (το κείμενο στόχο ή ΚΣ) σε μια άλλη φυσική γλώσσα (τη γλώσσα στόχο ή ΓΣ) (Jakobson 1959/2000: 114, στο Munday 2002: 24).

Σύμφωνα με τον Jakobson πάλι, υπάρχουν τρία είδη μετάφρασης, η ενδογλωσσική (intralingual), η διαγλωσσική (interlingua) και η διασημειωτική (intersemiotic). Η ενδογλωσσική μετάφραση, ή αλλιώς αναδιατύπωση, ορίζεται ως «η ερμηνεία των γλωσσικών σημείων μέσω άλλων συμβόλων της ίδιας γλώσσας». Η διαγλωσσική μετάφραση, ή αλλιώς μετάφραση καθαυτή αφορά την «ερμηνεία των γλωσσικών σημείων μέσω μιας άλλης γλώσσας», ενώ η διασημειωτική μετάφραση, ή αλλιώς μετάλλαξη, είναι «η ερμηνεία των γλωσσικών σημείων μέσω των συμβόλων μη λεκτικών σημειακών συστημάτων» (Jakobson στο Munday 2002: 24). Η οπτικοακουστική μετάφραση ανήκει ταυτόχρονα και στα τρία αυτά είδη.

Ένα από τα βασικά ζητήματα της μετάφρασης είναι ο διαχωρισμός της κατά λέξη και της ελεύθερης μετάφρασης. Η διάκριση αυτή εμφανίστηκε πρώτη φορά στην εποχή του Κικέρωνα (1^{ος} αιώνας μ.Χ.), με το έργο του *De optimo genere oratorum*, ενώ σημείο σταθμός αποτελεί και ο 4^{ος} αιώνας μ.Χ., με τον Άγιο Ιερώνυμο στο προσκήνιο και την μετάφραση της Αγίας Γραφής. Και οι δύο τάζονται υπέρ της ελεύθερης μετάφρασης, ή όπως την αποκαλούν μετάφραση έννοιας προς έννοια, καθώς αναγνωρίζουν πως η πιστή, κατά λέξη μετάφραση μπορεί να δημιουργήσει ένα αφύσικο αποτέλεσμα. Παρ' όλα αυτά, πρέπει να σημειώσουμε πως ο Αγ. Ιερώνυμος κρατάει μια διαφορετική στάση όσον αφορά την μετάφραση της Αγίας Γραφής, καθώς τονίζει το μυστήριο της, στο οποίο μετέχει ακόμα και η σύνταξη (Munday 2002: 45-46). Στην συγκεκριμένη εργασία θα ασχοληθούμε με την οπτικοακουστική μετάφραση, και συγκεκριμένα με τον

υποτιτλισμό, ο οποίος μπορεί να ανήκει ταυτόχρονα και στα τρία είδη της μετάφρασης.

Η ιστορία της δημιουργίας οπτικοακουστικού υλικού, το οποίο οδήγησε στην οπτικοακουστική μετάφραση, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Το 1894 έκανε την εμφάνισή του ο βουβός κινηματογράφος. Για 30 περίπου χρόνια δεν υπήρχαν τα τεχνικά μέσα ώστε να περαστεί ο ήχος στην ταινία. Όταν αυτά ανακαλύφθηκαν οι ειδικοί αντιμετώπισαν μεγάλες δυσκολίες στο συγχρονισμό του ήχου με την εικόνα. Στο τέλος της δεκαετίας του 1920, πιο συγκεκριμένα το 1927, κυκλοφόρησε η ταινία *The Jazz Singer* από την Warner Brothers, η πρώτη ταινία με ήχο. Στο μεγαλύτερο μέρος της ήταν βουβή, αλλά υπήρχαν μερικά κομμάτια με διαλόγους, πρωτοφανές γεγονός για εκείνη την εποχή. Η πρώτη ταινία με ήχο που κυκλοφόρησε στην Ευρώπη ήταν το 1929 με τίτλο *The Blackmail*, η οποία όμως πρώτα είχε γυριστεί χωρίς ήχο.

Χαρακτηριστικό του βουβού κινηματογράφου ήταν οι *μεσότιτλοι*, οι οποίοι αποτελούν τον πρόδρομο του υποτιτλισμού. Οι μεσότιτλοι εμφανίζονταν σε διάφορα σημεία της ταινίας για να διηγηθούν σκηνές ή να σχολιάσουν τη δράση. Επίσης, παράλληλα με την ταινία έπαιζε ζωντανή μουσική, η οποία αποτέλεσε σημαντικό στοιχείο καθώς συνέβαλε στην ατμόσφαιρα και δημιουργούσε στους θεατές έντονα συναισθήματα. Με την εξέλιξη, λοιπόν, της τεχνολογίας και την ανάπτυξη του ομιλούντος κινηματογράφου, γεννήθηκε και η ανάγκη για μετάφραση του υλικού αυτού, η λεγόμενη Οπτικοακουστική Μετάφραση (OAM).

Η οπτικοακουστική μετάφραση περιλαμβάνει διάφορα είδη μετάφρασης, όπως ο *υποτιτλισμός* (subtitling), ο *υπερτιτλισμός* (surtitling), η *μεταγλώττιση* (dubbing), ο *υποτιτλισμός για κωφούς και βαρήκοους* (subtitling for hearing impaired), το *σπικάζ* (voice over) το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως σε ντοκιμαντέρ, ο *ζωντανός υποτιτλισμός* (live subtitling), δηλαδή υποτιτλισμός σε πραγματικό χρόνο, η *ακουστική περιγραφή* (Audio Description) και η *στατική ακουστική περιγραφή*, οι οποίες αφορούν κυρίως άτομα με προβλήματα όρασης.

Ας δούμε μερικές λεπτομέρειες για το κάθε είδος. Η μεταγλώττιση είναι ένα είδος οπτικοακουστικής μετάφρασης, κατά το οποίο η γλώσσα πηγή φεύγει εντελώς από το οπτικοακουστικό υλικό και αντικαθιστάτε με την γλώσσα στόχο. Στην Ελλάδα η μεταγλώττιση χρησιμοποιείται κυρίως στα παιδικά, καθώς και σε μερικές μεξικάνικες σειρές. Σε αυτές τις περιπτώσεις κάποια στοιχεία μπορούν να αλλάξουν

ώστε να προσαρμοστούν στον πολιτισμό της γλώσσας στόχου. Για παράδειγμα, μια ομελέτα με ρύζι στην Ιαπωνία που τρώγεται με τα γνωστά ξυλάκια *chopsticks*, μπορεί σε κάποια άλλη χώρα να παρουσιαστεί ως τηγανίτες, τα γνωστά *pancakes*, τα οποία τρώγονται με μαχαιροπίρουνα (Chaume 2018: 86). Όσον αφορά το σπικάζ, αρχικά το μήνυμα της γλώσσας πηγής μεταδίδεται ταυτόχρονα με αυτό της γλώσσας στόχου. Στην συνέχεια, η γλώσσα πηγή αρχίζει να σβήνει, έως ότου η γλώσσα στόχος να γίνει πιο αισθητή.

Κατά την ακουστική περιγραφή οι εικόνες μετατρέπονται σε λέξεις. Αφορά άτομα που είναι τυφλά ή έχουν προβλήματα όρασης. Ο αφηγητής εξηγεί με λεπτομέρεια αυτά που βλέπει στην οθόνη, ώστε να δημιουργήσει νοητικές εικόνες στο κοινό του. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε οπτικοακουστικό υλικό, ταινίες, σειρές, θέατρα κτλ. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει και η στατική ακουστική περιγραφή, η οποία απευθύνεται στο ίδιο κοινό, αλλά αυτή τη φορά αφορά την περιγραφή στατικών αντικειμένων και όχι κινούμενων εικόνων. Για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ένα μουσείο ή σε μια έκθεση τέχνης. Μπορεί να συνδυαστεί με την πολυαισθητηριακή προσέγγιση, στην οποία συμβάλουν και άλλες αισθήσεις πέραν της ακοής, όπως για παράδειγμα η αφή.

Για τον υποτιτλισμό θα αναφερθούμε εκτενώς στην συνέχεια. Συνοπτικά, είναι η αποτύπωση της μετάφρασης του διαλόγου σε μια ταινία, με την μορφή τίτλων, οι οποίοι εμφανίζονται συνήθως στο κάτω μέρος της εικόνας (Hurt, Widler 1998 στο Matkivska 2014: 40). Μέρος του υποτιτλισμού είναι ο ζωντανός υποτιτλισμός, αυτός δηλαδή που γίνεται σε πραγματικό χρόνο. Επίσης, υπάρχει ο υποτιτλισμός για κωφούς και βαρήκοους, κατά τον οποίο αποδίδονται όχι μόνο οι διάλογοι, αλλά και οι ήχοι που ακούγονται και δεν μπορεί κάποιος να τους αντιληφθεί με άλλον τρόπο. Για παράδειγμα μια μουσική υπόκρουση, ένα κουδούνι που χτυπάει κτλ. Τέλος, έχουμε τον υπερτιτλισμό, ο οποίος χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στην όπερα ή σε άλλες θεατρικές παραστάσεις. Στόχος του υπερτιτλισμού είναι να αποδοθεί το νόημα του τραγουδιού, χωρίς αυτό να σημαίνει πως πρέπει να αποδώσει και το ύφος του. Στις περισσότερες περιπτώσεις εμφανίζεται απλοποίηση. (Burton στο Diaz Cintas, Anderman eds, 2009: 60). Ο Burton φέρνει το εξής παράδειγμα. Ο ηθοποιός μπορεί να λέει:

Ah! How this poor heart is bursting within my bosom!

(Ω! Η άμοιρη καρδιά μου σπαράζει μέσα στο στήθος μου!)

Ενώ οι υπέρτιτλοι γράφουν:

My heart is breaking.

(Πονάει η καρδιά μου).¹

Ο Henrik Gottlieb επισημαίνει ότι η οπτικοακουστική μετάφραση είναι *πολυσημειωτική* καθώς υπάρχουν πολλαπλά παράλληλα κανάλια επικοινωνίας, τα οποία ο μεταφραστής θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν του, σε αντίθεση με τη *μονοσημειωτική* μετάφραση, όπως για παράδειγμα τη μετάφραση ενός βιβλίου, που αποτελείται από ένα μόνο κανάλι επικοινωνίας (Gottlieb 1997: 86 στο Midjord 2013: 10). Ο ίδιος κάνει λόγο για τέσσερα κανάλια επικοινωνίας που απαντώνται στην οπτικοακουστική μετάφραση, τα οποία είναι τα εξής:

- Το ακουστικό λεκτικό κανάλι: διάλογοι, φωνές στο βάθος, στίχοι
- Το ακουστικό, μη λεκτικό κανάλι: μουσική και ηχητικά εφέ
- Το οπτικό λεκτικό κανάλι: υπότιτλοι και γραπτές πινακίδες στην εικόνα
- Το οπτικό μη λεκτικό κανάλι: σύνθεση και ροή των εικόνων (βλ. Midjord 2013: 10).

Η Sokoli (2005: 3) στην έρευνά της αναφέρεται στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της οπτικοακουστικής μετάφρασης:

- Λήψη μέσω δυο καναλιών: ακουστικό και οπτικό
- Σημαντική παρουσία μη λεκτικών στοιχείων
- Συγχρονισμός ανάμεσα στα λεκτικά και μη λεκτικά στοιχεία
- Μετάδοση μέσω οθόνης: δυνατότητα αναπαραγωγής
- Προκαθορισμένη διαδοχή εικόνων και ήχου: μαγνητοσκοπημένο υλικό

Από τα παραπάνω, είναι φανερό ότι ένα οπτικοακουστικό κείμενο έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία το καθιστούν διαφορετικό από τα υπόλοιπα είδη κειμένου. Συνεπώς, το οπτικοακουστικό υλικό απαιτεί συγκεκριμένες τεχνικές, με τις οποίες έχουν ασχοληθεί σημαντικοί θεωρητικοί των μεταφραστικών σπουδών, όπως για παράδειγμα ο Gottlieb, ο οποίος έχει μιλήσει διεξοδικά για τεχνικές και στρατηγικές υποτιτλισμού, τις οποίες και θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

---

¹ Μετάφραση του Συντάκτη

2.1. Υποτιτλισμός

Ο υποτιτλισμός, όπως ήδη αναφέραμε, είναι ένα από τα είδη της οπτικοακουστικής μετάφρασης. Ορίζεται ως μια μεταφραστική πρακτική η οποία παρουσιάζει ένα γραπτό κείμενο, συνήθως στο κάτω μέρος της οθόνης, το οποίο επιχειρεί να επαναδιατυπώσει τον πρωτότυπο διάλογο των ομιλητών, διάφορα άλλα στοιχεία που εμφανίζονται στην εικόνα (γράμματα, ένθετα, γκράφιτι, επιγραφές, πινακίδες κτλ), καθώς και τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα ηχητικά στοιχεία (τραγούδια, voice off) (Diaz 2014: 8).²

Σύμφωνα με τον Gottlieb, υπάρχουν δύο είδη υποτιτλισμού, ο *ενδογλωσσικός* (*intralingual*) και ο *διαγλωσσικός* (*interlingual*) (Gottlieb 1997:11 στο Midjord: 2013). Όταν οι υπότιτλοι είναι σε διαφορετική γλώσσα από αυτήν που χρησιμοποιείται στο οπτικοακουστικό υλικό, έχουν συνήθως σκοπό να επεξηγήσουν τους διαλόγους στο κοινό που πιθανόν να μην γνωρίζει καλά ή και καθόλου την πρωτότυπη γλώσσα. Αυτού του είδους ο υποτιτλισμός είναι διαγλωσσικός. Από την άλλη μεριά, η ενδογλωσσική μετάφραση συμβαίνει μέσα στην ίδια γλώσσα. Αυτό σημαίνει πως μπορεί να σχετίζεται με την διαχρονικότητα, την μετάφραση δηλαδή της ίδιας γλώσσας σε διάφορα ιστορικά πλαίσια, όπως για παράδειγμα από τα αρχαία ελληνικά στα νέα. Επίσης, μπορεί να σχετίζεται με τις διάφορες διαλέκτους της ίδιας γλώσσας (Gottlieb 2005: 4). Τέλος, όταν μιλάμε για υποτιτλισμό για κωφούς και βαρήκοους, μπορεί να είναι μεν διαγλωσσικός, αλλά και ενδογλωσσικός, στην περίπτωση δηλαδή όπου η γλώσσα των υποτίτλων είναι ίδια με την πρωτότυπη.

Ο Gottlieb επισημαίνει ότι ο σημειωτικός κώδικας-πηγή, που είναι ο προφορικός λόγος, έχει μικρές διαφορές από το σημειωτικό κώδικα-στόχο, δηλαδή το γραπτό λόγο. Αυτό σημαίνει ότι ο υποτιτλισμός είναι ένα είδος *ενδοσημειωτικής* μετάφρασης (Gottlieb 2005 στο Κοψαχείλη 2017: 13). Αντίθετη με αυτή την άποψη είναι η Assis, η οποία υποστηρίζει ότι ο υποτιτλισμός αποτελεί *διασημειωτική* μετάφραση, καθώς υπάρχει μετατροπή του ήχου σε κείμενο, το οποίο σημαίνει αλλαγή στα κανάλια επικοινωνίας, από λεκτικό ακουστικό σε λεκτικό οπτικό (Assis 2001: 213-214 στο Midjord 2013: 11).

Σύμφωνα με τον Diaz, τα προγράμματα που υποτιτλίζονται έχουν τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα: τις λέξεις που ακούμε, την εικόνα και τους υπότιτλους.

---

² Μετάφραση του Συντάκτη

Η αλληλεπίδραση αυτών των τριών χαρακτηριστικών σε συνδυασμό με την ικανότητα του θεατή να διαβάσει τόσο την εικόνα όσο και το γραπτό κείμενο με μια συγκεκριμένη ταχύτητα, καθώς και το μέγεθος της οθόνης, καθορίζουν τη βάση του υποτιτλισμού. Οι υπότιτλοι πρέπει να είναι συγχρονισμένοι με την εικόνα και το διάλογο ούτως ώστε ο αναγνώστης να καταλάβει την πλοκή και την εξέλιξη αυτού που παρακολουθεί (Jorge Diaz Cintas 2014: 9).

Στον υποτιτλισμό υπάρχουν δυο βασικοί περιορισμοί, ο χώρος και ο χρόνος (Joe De Linde 2010: 9). Οι περιορισμοί αυτοί διαφέρουν από χώρα σε χώρα, καθώς και εντός της ίδιας χώρας, δηλαδή από εταιρία σε εταιρία. Σε γενικές γραμμές πάντως, οι υπότιτλοι αποτελούνται από δυο σειρές στο κάτω μέρος της εικόνας και είναι στοιχισμένοι στη μέση. Αλλάζουν θέση όταν υπάρχει κάτι βασικό στην εικόνα, το οποίο δεν πρέπει να καλυφθεί από τους υπότιτλους. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε πως σε μερικές γλώσσες, όπως για παράδειγμα στα Ιαπωνικά, η συνήθης πρακτική είναι οι υπότιτλοι να εμφανίζονται κάθετα και στη δεξιά μεριά της οθόνης (Jorge Diaz Cintas 2014: 8-9).

Οι Ivarsson και Carroll ασχολήθηκαν εκτενώς με τον περιορισμό των χαρακτήρων, όσον αφορά την ταχύτητα ανάγνωσης του μέσου θεατή. Ένας ολόκληρος υπότιτλος συνήθως περιορίζεται στους 70 χαρακτήρες, πράγμα που σημαίνει 35 χαρακτήρες ανά σειρά. Παρ' όλα αυτά γίνονται συνέχεια μελέτες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια να βλέπουμε συχνά περισσότερους χαρακτήρες ανά υπότιτλο (Chaume 2013: 112). Μάλιστα, η πολιτική του Netflix επιτρέπει στα ελληνικά έως 42 χαρακτήρες ανά σειρά, δηλαδή 84 χαρακτήρες ανά υπότιτλο (Netflix Style Guide). Συνήθως λέξεις και φράσεις μπορούν να παραλειφθούν όταν αυτές μπορείς να τις καταλάβεις εύκολα από το γενικότερο πλαίσιο και δεν αποτελούν βασικά στοιχεία της πλοκής. Η τεχνική αυτή, σύμφωνα με την Sokoli (2005: 8-9), ονομάζεται *ανακτησιμότητα* και αφορά ονόματα, εύκολα αναγνωρίσιμες λέξεις (όπως για παράδειγμα η λέξη *okay*), φατικές εκφράσεις, επιφωνήματα και επαναλήψεις. Ουσιαστικά, μελέτες έχουν δείξει ότι στην καλύτερη των περιπτώσεων περίπου το 30-40% των λέξεων, παραλείπεται.

Όσον αφορά τα παιδιά, έχουν σαφώς χαμηλότερη ταχύτητα ανάγνωσης από το μέσο ενήλικα αναγνώστη. Για αυτό τον λόγο τα παιδικά, ακόμα και σε χώρες που χρησιμοποιούν κατ' εξοχήν τη μέθοδο του υποτιτλισμού, όπως η Ελλάδα, συνήθως μεταγλωττίζονται. Πολλές βέβαια είναι οι χώρες οι οποίες μεταγλωττίζουν όλα τα προγράμματα που προβάλλονται στην τηλεόραση, δηλαδή ταινίες, σειρές κτλ. Αυτό

συμβαίνει κυρίως σε χώρες που δεν θέλουν να επηρεαστεί η γλώσσα τους από ξενόγλωσσα στοιχεία αλλά και χώρες που έχουν την οικονομική δυνατότητα να στηρίξουν μια τέτοια, πολυδάπανη, μέθοδο.

Επιπρόσθετα, υπάρχουν και άλλες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει ένας υποτιτλιστής, τις οποίες αξίζει και να αναφέρουμε. Σύμφωνα με την Mubenga, ο υποτιτλισμός είναι ένας τύπος «προσθετικής» μετάφρασης. Υποστηρίζει πως η διαδικασία μεταφοράς ενός λεκτικού μηνύματος μιας γλώσσας σε μια διαφορετική γλώσσα, αυτή τη φορά όμως με μορφή γραπτού κειμένου, είναι από μόνη της δύσκολη (Kajingulu Somwe Mubenga 2010: 253). Αυτό συμβαίνει επειδή πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και να συμβαδίσουν τριών ειδών λογικές. Η λογική της εικόνας, την οποία ο Kress χαρακτηρίζει ως *χωρική, ταυτόχρονη και προσωρινή*, την λογική του προφορικού λόγου, η οποία είναι *διαδοχική στον χρόνο*, και την λογική τους γραπτού λόγου, η οποία είναι *διαδοχική στον χώρο και τον χρόνο* (Kress 2003 στο Kajingulu Somwe Mubenga 2010: 253). Συνεπώς, ένας υποτιτλιστής πρέπει να αντιληφθεί αυτών των ειδών τις λογικές, να τις εφαρμόσει, αλλά ταυτόχρονα να τις συνδυάσει τόσο με την οθόνη όσο και την λογική της κινούμενης εικόνας.

Ακόμα, οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται διαφορετικά την προφορική γλώσσα από την γραπτή. Αυτό δημιουργεί αρκετά προβλήματα, καθώς πολλές φορές υπάρχουν περιπτώσεις με διαλέκτους, ιδιωτισμούς, ελλειπτικές προτάσεις, γραμματικές ανωμαλίες κτλ, οι οποίες είναι δύσκολες στην απόδοσή τους (Kajingulu Somwe Mubenga 2010: 254). Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε και το άσεμνο λεξιλόγιο, τις βωμολοχίες και τις λέξεις ταμπού. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο υποτιτλιστής πρέπει να αποφασίσει τι θα κρατήσει και τι θα αφαιρέσει, ώστε να προσφέρει μια ολοκληρωμένη εμπειρία θέασης στο κοινό τους, και ταυτόχρονα να μην το προσβάλλει. Ο Delabastita, σημειώνει πως αυτού του είδους οι δυσκολίες υπάρχουν εξαιτίας της *ασυμμετρίας του προφορικού και του γραπτού λόγου* (Delabastita στο Kajingulu Somwe Mubenga 2010: 254).

2.1.1. Fansubbing

Το *fansubbing*, ή αλλιώς οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι, είναι ένα φαινόμενο που εμφανίζεται σε έντονο βαθμό στην εποχή μας. Οι συγκεκριμένοι υπότιτλοι γίνονται από ερασιτέχνες και διανέμονται δωρεάν στο διαδίκτυο. Δημιουργούνται για διάφορα είδη οπτικοακουστικού υλικού, σειρές, ταινίες, παιχνίδια, παιδικά, άνιμε, κτλ. Οι λάτρεις των παραπάνω, οι λεγόμενοι φαν, κατεβάζουν το υλικό από το ίντερνετ, το οποίο πιθανόν να μην έχει διανεμηθεί επίσημα στη χώρα την οποία βρίσκονται, και χρησιμοποιούν ελεύθερα λογισμικά για να δημιουργήσουν υπότιτλους (Chaume 2013: 114, 116). Παραδείγματα ελεύθερων λογισμικών είναι το Subtitle Workshop, το Aegisub και το Subtitle Edit.

Οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι έκαναν την εμφάνισή τους γύρω στο 1980, όταν έγινε μια μεγάλη προσπάθεια αναγνώρισης των Ιαπωνικών σειρών, γνωστά ως άνιμε (anime). Αρχικά, συναντούσαμε τους ερασιτεχνικούς υπότιτλους μόνο σε άνιμε, από Ιαπωνικά σε Αγγλικά, ενώ σήμερα το fansubbing έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις (Chaume 2013: 116). Χαρακτηριστικό είναι ότι οι ίδιοι οι ερασιτέχνες υποτιτλιστές δεν χρησιμοποιούν τον όρο *subtitling*, αλλά τον όρο *subbing*, έτσι ώστε να τονίσουν τον ερασιτεχνικό τους χαρακτήρα (Jorge Diaz Cintas 2014: 27).

Οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι μερικές φορές συνάδουν με τα βασικά χαρακτηριστικά του υποτιτλισμού, αλλά πολλές φορές ξεφεύγουν τελείως από τα όρια. Βλέπουμε πως έστω και μια μικρή πείρα στη συγκεκριμένη τεχνική σε παροτρύνει να τηρήσεις τα όρια, καθώς καταλαβαίνεις πως ο άνθρωπος έχει περιορισμένες δυνατότητες ανάγνωσης. Εξάλλου, μπορεί οι φαν να μην είναι επαγγελματίες αλλά έχουν προσωπική εμπειρία θέασης, με αποτέλεσμα να γνωρίζουν κάποια βασικά στοιχεία του υποτιτλισμού (Bugucki στο Diaz Cintas 2009: 50). Παρ' όλα αυτά, δεν είναι λίγες οι φορές που έχουμε συναντήσει υπότιτλους με παραπάνω από 2 σειρές, υπότιτλους που βρίσκονται σε διάφορα μέρη της οθόνης και υπότιτλους με μεγάλο αριθμό χαρακτήρων και ιδιαίτερη γραμματοσειρά.

Ακόμα, το fansubbing μπορεί να πάρει και μια πολιτική διάσταση. Οι ερασιτέχνες υποτιτλιστές έχουν την τάση να γελοιοποιούν τους πολιτικούς και τους διάφορους ηγέτες, και να δημιουργούν «ψευδείς» υπότιτλους με σκοπό να τους εκθέσουν (Chaume 2018: 87). Στην συνέχεια, όσον αφορά το νόημα, οι ερασιτέχνες θεωρείται ότι κάνουν πιο “ελεύθερες” και δημιουργικές αποδόσεις. Πιο συγκεκριμένα βλέπουμε συχνά επεξηγήσεις οι οποίες δεν υπάρχουν στο πρωτότυπο κείμενο, καθώς

και χρήση ξενικών εκφράσεων. Επίσης, φαίνεται ότι αποδίδουν με μεγαλύτερη ευκολία βωμολοχίες, λέξεις ταμπού, άσεμνο λεξιλόγιο και αργκό, σε σύγκριση με τους επαγγελματίες υποτιτλιστές (Jorge Diaz Cintas 2014: 27).

3. Άσεμνο λεξιλόγιο και θέματα ταμπού

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στον υποτιτισμό, είναι η απόδοση του άσεμνου λεξιλογίου. Το άσεμνο λεξιλόγιο ορίζεται από την Χριστοπούλου ως *ένα σύνολο λέξεων που χρησιμοποιούνται για να προσβάλλουν, να εξυβρίσουν, ακόμα και να σκιαγραφήσουν κάποιον* (Χριστοπούλου 2010: 8-9 στο Κοψαχείλη 2017:22). Υποστηρίζει πως οι άνθρωποι χρησιμοποιούν άσεμνο λεξιλόγιο για να εκφράσουν έντονα συναισθήματα, όπως για παράδειγμα οργή, θυμό και περιφρόνηση. Όπως αναφέρει και ο Jay, η χρήση του συγκεκριμένου λεξιλογίου μπορεί να υποδηλώνει διάφορες καταστάσεις, όπως έλλειψη ανεκτικότητας, σύγχυση, δυσaráσκεια, απογοήτευση, ένταση, έκπληξη, αγανάκτηση κτλ. Συχνά, αποτελεί έναν τρόπο για να τραβήξει ο ομιλών την προσοχή, να ταιριάζει σε μια ομάδα, να χλευάσει, να επιβληθεί ή ακόμα και να εκφοβίσει κάποιον. Ως αποτέλεσμα φαίνεται ότι υπάρχει συναισθηματική αποφόρτιση, εκτόνωση και ανακούφιση (Jay στο Κοψαχείλη: 23). Τελευταίες έρευνες έχουν δείξει πως η χρήση άσεμνου λεξιλογίου έχει μια ευεργετική επίδραση στη διαχείριση του πόνου, ενώ παράλληλα αποτελεί ένα είδος κάθαρσης (Jay 2009: 155 στο Πατσιάλα 2017: 11). Σε καταστάσεις έντονων συναισθημάτων το άσεμνο λεξιλόγιο έρχεται αυθόρμητα, ως αντανακλαστικό, και όχι επί σκοπού. Όπως λέει ο Andersson:

“It does not matter if one gets one’s finger stuck in the door to the pub or to the church – the swearword will come all the same” (Andersson στο Karjalainen 2002: 25).

*«Δεν έχει σημασία εάν κάποιος πιάσει το δάχτυλο κάποιου άλλου στην πόρτα της παμπ ή της εκκλησίας – η βωμολοχία θα έρθει και στις δυο περιπτώσεις».*³

Στο άσεμνο λεξιλόγιο κατατάσσονται και οι βωμολοχίες. Κατά Ljung και Andersson, οι βωμολοχίες είναι λέξεις που προκύπτουν από θέματα ταμπού και εκφράζουν έντονα συναισθήματα. Ως θέμα ταμπού χαρακτηρίζονται τα θέματα που είναι απαγορευμένα από μια κοινωνία, έναν πολιτισμό ή μια θρησκεία. Τα θέματα ταμπού δεν είναι ίδια παντού, ποικίλουν ανάλογα με τον πολιτισμό και την γλώσσα, ενώ πολλές φορές συμπίπτουν (Karjalainen 2002: 14-15). Ο Karjalainen φέρνει το

---

³ Μετάφραση του Συντάκτη

εξής παράδειγμα. Για έναν μέσο κάτοικο της Φιλανδίας το κρέας είναι ένα θέμα που δεν φέρει απολύτως κανένα πρόβλημα. Για έναν μέσο Εβραίο όμως, η διατροφή πρέπει να συμφωνεί με τους θρησκευτικούς κανόνες, δηλαδή το κοσέρ, αλλιώς γίνεται θέμα ταμπού (2002: 15). Μια βωμολοχία δεν είναι μια «βρώμικη» λέξη, αλλά μια λέξη που αναφέρεται σε ένα θέμα-ταμπού, σε μια συγκεκριμένη κατάσταση. Για παράδειγμα η λέξη *σκατά* (*shit*), η οποία αναφέρεται στα περιττώματα, θέμα όμως το οποίο αντιμετωπίζεται αρνητικά από πολλούς πολιτισμούς (Ljung 1894, Andersson 2004 στο Mattsson 2006: 3). Πιο συγκεκριμένα, ο Andersson υποστηρίζει:

“ *[As children] we eat, shit, burp and fart, sleep and cry. As we are raised we acquire certain cultural patterns, making us better citizens ... and learn that these things are dirty and should not be talked about*” (στο Karjalainen 2002: 16).

«[Ως παιδιά], τρώμε, κάνουμε κακά, ρευόμαστε και κλάνουμε, κοιμόμαστε και κλαίμε. Μεγαλώνοντας, αποκτάμε συγκεκριμένα πολιτιστικά πρότυπα, τα οποία μας κάνουν καλύτερους πολίτες ... και μαθαίνουμε πως αυτά τα πράγματα είναι βρώμικα και δεν πρέπει να μιλάμε για αυτά».⁴

Παρ' όλο που όπως είπαμε τα θέματα ταμπού ποικίλουν από τόπο σε τόπο, υπάρχουν κάποια θέματα που συναντούνται στην πλειοψηφία των πολιτισμών. Ο Andersson υποστηρίζει πως στον δυτικό πολιτισμό αυτές οι κατηγορίες, μεταξύ των άλλων, περιλαμβάνουν τα γενετικά όργανα, τις σεξουαλικές σχέσεις, την θρησκεία και την εκκλησία, τα περιττώματα, τον θάνατο, τους φυσικά ή νοητικά ανάπηρους, την εκπόρνευση, τα ναρκωτικά και το έγκλημα (Andersson 1985 στο Karjalainen 2002: 17). Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πως δεν υπάρχουν βωμολοχίες που προκύπτουν από όλα τα θέματα ταμπού, ενώ ταυτόχρονα οι άνθρωποι μπορούν να μιλήσουν για ένα θέμα ταμπού χωρίς να χρησιμοποιήσουν βωμολοχίες. Ακόμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν λέξεις που κατατάσσονται στις βωμολοχίες, χωρίς να χρησιμοποιηθεί αυτή τους η έννοια. Για παράδειγμα, μπορούμε να πούμε πως ένα σκυλί είναι *μπάσταρδο*, εννοώντας πως δεν είναι καθαρόαιμο. Με τον ίδιο τρόπο αν χαρακτηρίσουμε μια ποικιλία φυτών *μπασταρδεμένη* δεν σημαίνει ότι έχουμε αρνητικά συναισθήματα απέναντι της, αλλά ότι είναι αναμειγμένη με διάφορα άλλα φυτά και σπόρους.

---

⁴ Μετάφραση του Συντάκτη

Η ανάγκη του ανθρώπου για να μιλήσει για θέματα ταμπού, οδήγησε στην δημιουργία των ευφημισμών. Για παράδειγμα, ένας ενήλικας που μαθαίνει σε ένα παιδί να χρησιμοποιεί την τουαλέτα, θα τον μάθει να χρησιμοποιεί την φράση *κάνω κακάκια* αντί την φράση *χέζω*. Αντίστοιχα, μέσα στην κουβέντα ένας άνθρωπος μπορεί να χρησιμοποιήσει την φράση *φίκι-φίκι* για να μιλήσει για την σεξουαλική συνεύρεση.

Σύμφωνα με τον Ljung, όταν μιλάμε για άσεμνο λεξιλόγιο, πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας τις εξής προϋποθέσεις:

- Η εκφορά λόγου πρέπει να περιέχει λέξεις ταμπού
- Οι λέξεις ταμπού δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται με την κυριολεκτική τους σημασία
- Πολλές από τις εκφορές λόγου που εντάσσονται στο άσεμνο λεξιλόγιο υπόκεινται σε γλωσσικούς περιορισμούς (λεξιλογικούς, εκφραστικούς, συντακτικούς), γεγονός που προσδίδει στο άσεμνο λεξιλόγιο τα χαρακτηριστικά μιας τυποποιημένης γλώσσας (formulaic language).
- Η χρήση του άσεμνου λεξιλογίου πρέπει να επιτελεί συγκινησιακή λειτουργία, δηλαδή να εκφράζει τα συναισθήματα και τις σκέψεις του ομιλητή (Ljung 2011: 4 στο Κοψαχείλη 2017: 22).

Οι Andersson & Trudgill κάνουν λόγο για τρεις διαστάσεις, την *αισθητική* διάσταση (aesthetic dimension), η οποία αφορά την ασχήμια και την ομορφιά, την *ηθική* διάσταση (moral dimension) που σχετίζεται με το καλό και το κακό, και τέλος την διάσταση *υγιεινής* (hygienic dimension), η οποία αφορά το καθαρό και το βρώμικο (Andersson & Trudgill στο Πατσιάλα 2017: 2).

Ο Jay, κάνει λόγο για δέκα κατηγορίες άσεμνου λεξιλογίου. Τις *κατάρες* (cursing), της *βλασφημίες* (blasphemy), την *ανοσιολογία* (profanity), τις *λέξεις ταμπού* (taboo), τις *βωμολοχίες* (obscenity), τη *χυδαιότητα* (vulgarity), την *αργκό* (slang), τις *επιφωνηματικές εκφράσεις* (epithets), τις *προσβολές και δυσφήμιση* (insults and slurs) και τέλος τη *σκατολογία* (scatology) (Jay 1992 στο Πατσιάλα 2017: 13). Είναι σημαντικό να σημειώσουμε εδώ ότι μία λέξη μπορεί να ανήκει σε παραπάνω από μια κατηγορίες.

Ο Ljung υποστηρίζει ότι για να χαρακτηριστεί μια λέξη ως άσεμνη, θα πρέπει να χρησιμοποιείται με τη μη τεχνική έννοια του όρου (Ljung 1984a: 23 στο Χριστοπούλου 2010: 12). Το ίδιο υποστηρίζουν και οι Andersson και Trudgill, οι

οποίοι ορίζουν το άσεμνο λεξιλόγιο ως λέξεις που έχουν χάσει την κυριολεκτική τους σημασία και χρησιμοποιούνται μεταφορικά (Andresson & Trudgill 1990 στο Πατσιάλα 2017: 17). Η Ferklova μάλιστα υποστηρίζει πως όταν κάποιος θέλει να προσβάλει, σχεδόν πάντα χρησιμοποιεί τη μεταφορική έννοια της λέξης. Για παράδειγμα, η λέξη *σκύλα*, στην κυριολεκτική της έννοια (denotative meaning) αναφέρεται σε ένα θηλυκό σκυλί. Από την άλλη μεριά, η μεταφορική της έννοια (connotative meaning) χρησιμοποιείται για να προσβάλει μια γυναίκα, και είναι φορτισμένη με σεξιστικό και προσβλητικό περιεχόμενο (Ferklova 2014: 21).

Βασικό ρόλο για να χαρακτηριστεί μια λέξη άσεμνη κατέχει και το συγκεκριμένο. Πιο συγκεκριμένα, μια λέξη ή φράση που κατατάσσεται στην κατηγορία των βωμολοχιών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί με θετικό πρόσημο. Για παράδειγμα, η λέξη *μαλάκας* είναι αναμφίβολα μια υβριστική λέξη, η οποία όμως πολλές φορές χρησιμοποιείται ως δείκτης οικειότητας μεταξύ μιας ομάδας ή δυο ανθρώπων. Η Κωστοπούλου κάνει λόγο για τέσσερις λειτουργίες του άσεμνου λεξιλογίου. Με άλλα λόγια, μπορεί να λειτουργήσει ως προσβλητικό, ως ένδειξη στοργής και φιλικής διάθεσης, ως ένδειξη φυσικότητας των διαλόγων καθώς και ως εμφατικό στοιχείο (Κωστοπούλου 2011: 91-96 στο Πατσιάλα 2017: 12).

Άλλοι λόγοι για να χρησιμοποιήσει κάποιος βωμολοχίες, πέραν από αυτούς που αναφέραμε νωρίτερα, είναι οι κοινωνικοί. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να χρησιμοποιήσουμε αυτού του είδους το λεξιλόγιο για να ταιριάξουμε σε μια ομάδα, για να σοκάρουμε κάποιον, για να τον διασκεδάσουμε, για να δηλώσουμε κοινωνική διαφορά, κοινωνική απομόνωση κτλ. Αυτού του είδους οι βωμολοχίες διαφέρουν από αυτές που πηγάζουν από ψυχολογικά αίτια, και συνήθως δεν περιλαμβάνουν θυμό ή κάποιο αίσθημα ενόχλησης (Karjalainen 2002: 26).

Το θέμα που μας απασχολεί στην συγκεκριμένη εργασία, είναι το πώς αντιμετωπίζεται το συγκεκριμένο λεξιλόγιο στον υποτιτλισμό. Οι οδηγίες που δίνονται στους υποτιτλιστές, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, διαφέρουν από εταιρία σε εταιρία και από χώρα σε χώρα. Σε γενικές γραμμές όμως, συχνά το άσεμνο λεξιλόγιο απαλείφεται ή και παραλείπεται εντελώς. Πολλές φορές αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διαστρέβλωση του νοήματος ή τη διαφοροποίηση του ύφους. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι μερικές φορές συγκεκριμένες λέξεις και εκφράσεις παραλείπονται εξαιτίας των χωροχρονικών περιορισμών, και όχι λόγω ηθικών προβληματισμών.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως το να διαβάζεις μία άσεμνη λέξη έχει μεγαλύτερη επίδραση απ' όταν την ακούς. Επιπρόσθετα, ο Elliot Gaines

υποστηρίζει πως όταν βρίσκεσαι μόνος σε έναν προσωπικό χώρο, τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται είναι λιγότερο έντονα από όταν βρίσκεσαι σε ένα δημόσιο χώρο και μοιράζεσαι την εμπειρία με άλλους ανθρώπους (Gaines 2010: 78 στο Κοψαχείλη 2017: 26). Εδώ θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι στην περίπτωση που δεν είσαι μόνος έχει σημασία το αν είσαι με φίλους ή οικεία πρόσωπα, όπου συνήθως η συναισθηματική φόρτιση είναι μικρότερη, ή αν είσαι με άτομα που δεν γνωρίζεις πολύ καλά, άτομα μικρότερης ηλικίας (μερικές φορές ανήλικα), ή άτομα της οικογενείας (π.χ. με τους γονείς ή τους παππούδες σου). Στις τελευταίες περιπτώσεις η συναισθηματική φόρτιση που σου προκαλεί το άσεμνο λεξιλόγιο συνήθως είναι μεγαλύτερης έντασης.

Μέρος Β

4. Μεθοδολογία και Υλικό

Η σειρά *Big Mouth* αποτελεί πρωτότυπο περιεχόμενο του συνδρομητικού καναλιού Netflix. Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 2017, και ως τώρα έχουν κυκλοφορήσει δύο κύκλοι, εκ των οποίων η κάθε μία αποτελείται από 10 επεισόδια, μέσης διάρκειας περίπου 30 λεπτών το καθένα. Επίσης, έχει κυκλοφορήσει ένα ανεξάρτητο, επεισόδιο, που αναφέρεται στην ημέρα του Αγίου Βαλεντίνου, με τίτλο *My Furry Valentine* και διάρκεια 46 λεπτών. Η σειρά ασχολείται με τη ζωή δυο φίλων, του Andrew Glouberman και του Nick Birch, οι οποίοι βρίσκονται στην πρώτη γυμνασίου, ηλικία όπου ξεκινάει το ταξίδι τους στην εφηβεία. Σε αυτό το ταξίδι συμμετέχουν και δυο Τέρατα Ορμονών (*Hormone Monsters*), ο Maurice που είναι υπεύθυνος για τα αγόρια της παρέας, και η Connie, που «ταλαιπωρεί» τα κορίτσια. Μαζί, ανακαλύπτουν την εφηβεία, τη σεξουαλική διέγερση και τον αυνανισμό. Όπως επισημαίνει και ο τίτλος, είναι μια αθυρόστομη σειρά, με πολλές βωμολοχίες, λέξεις ταμπού και σεξουαλικά υπονοούμενα. Συνεπώς, παρ' όλο που οι χαρακτήρες βρίσκονται στην πρώτη γυμνασίου, το έργο απευθύνεται σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας και ενήλικες. Το Netflix έχει επισημάνει πως η σειρά είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 16 ετών. Βέβαια, παρ' όλο που απευθύνεται και σε ενήλικες, εκτιμάμε πως το περιεχόμενό του δεν είναι ελκυστικό στην πλειοψηφία των ατόμων που είναι μεγαλύτερα από 35 χρονών.

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας αναλύσαμε ολόκληρο τον πρώτο κύκλο της σειράς, ενώ ταυτόχρονα ασχοληθήκαμε ιδιαίτερα με το πρώτο επεισόδιο, με τίτλο *Ejaculation* (εκσπερμάτωση) και διάρκειας 25 λεπτών, το οποίο αποτέλεσε και το βασικό επεισόδιο για την έρευνα και την εργασία μας. Σε αυτό το επεισόδιο ο Nick στεναχωριέται επειδή το δικό του σώμα δεν αλλάζει, ειδικά σε σύγκριση με το σώμα του φίλου του, Andrew.

Η μελέτη έγινε με δύο τρόπους. Ο πρώτος τρόπος αφορά την προσωπική μας μελέτη, δηλαδή τον αριθμό των βωμολοχιών που αποδόθηκαν στους υπότιτλους, το υβρεολόγιο που παραλείφθηκε και ο τρόπος απόδοσής τους. Η μελέτη αυτή έγινε χειροκίνητα με βάση τους επαγγελματικούς υπότιτλους του Netflix και το αρχείο των ερασιτεχνικών υποτίτλων. Στους επαγγελματικούς υπότιτλους δεν διαθέτουμε το όνομα του υποτιτλιστή, καθώς επέλεξε να μην δημοσιοποιηθεί. Όσον αφορά τους

ερασιτεχνικούς υπότιτλους, έχουν δημιουργηθεί σε κάθε επεισόδιο από την ίδια ομάδα, και έχουν παραχωρηθεί σε εμάς κατόπιν αιτήματος στην ιστοσελίδα www.oipeirates.tv.

Ο δεύτερος τρόπος αποτελεί μια μελέτη πρόσληψης. Αναλυτικά, δημιουργήσαμε δύο ειδών ερωτηματολόγια. Το πρώτο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις γενικής φύσεως σχετικά με τις βωμολοχίες και την απόδοσή τους στον υποτιτλισμό, κυρίως κλειστού τύπου. Σκοπός αυτού του ερωτηματολογίου ήταν να διερευνηθούν τα προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων, όπως για παράδειγμα η ηλικία, το φύλλο, ο τόπος καταγωγής και διαμονής, η οικογενειακή κατάσταση και το μορφωτικό επίπεδο, ώστε να ανακαλύψουμε οποιαδήποτε συσχέτιση μπορεί να υπάρχει μεταξύ αυτών των πληροφοριών και των απαντήσεών τους. Στο δεύτερο ερωτηματολόγιο κρατήσαμε τις προσωπικές και τις γενικές ερωτήσεις ίδιες, προσθέτοντας όμως δυο ακόμα ενότητες. Πιο συγκεκριμένα, έγινε προβολή του πρώτου επεισοδίου σε ένα συγκεκριμένο κοινό κατάλληλης ηλικίας. Οι ενότητες που προσθέσαμε αποτελούνται από ερωτήσεις κλειστού τύπου, που περιλαμβάνουν αποδόσεις φράσεων και λέξεων από το επεισόδιο που προβλήθηκε. Η δική τους ανατροφοδότηση λοιπόν, ελήφθη μέσω των ερωτηματολογίων.

4.1. Ποσοτική Ανάλυση Πρώτου Επεισοδίου

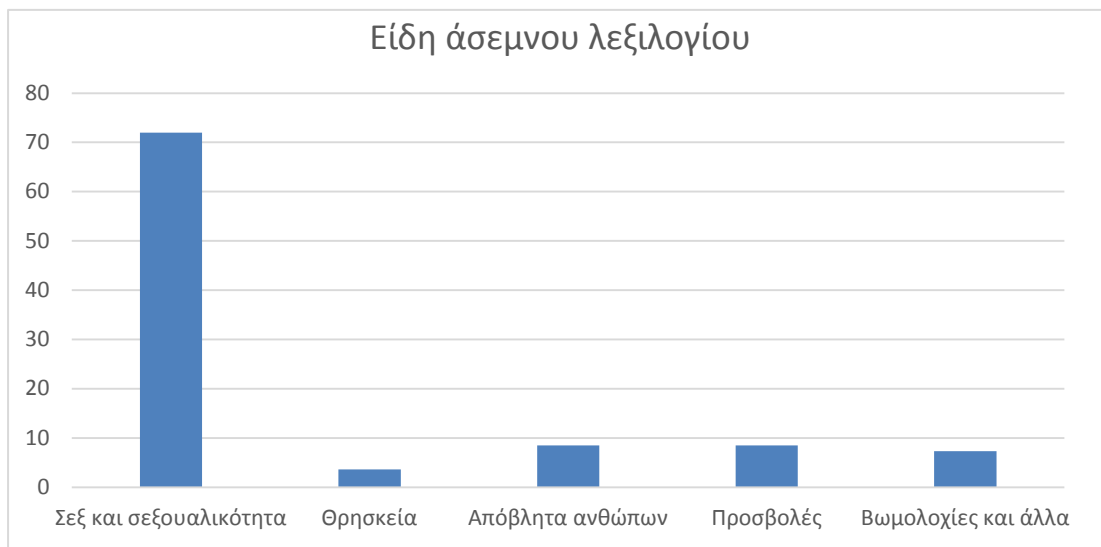
Στο συγκριμένο κομμάτι της εργασίας θα αναλύσουμε το πρώτο επεισόδιο της σειράς *Big Mouth* και θα μελετήσουμε τόσο την ποσοτική όσο και την ποιοτική απόδοση των βωμολογιών. Σε αυτό το επεισόδιο εμφανίζεται ο μεγαλύτερος αριθμός βωμολογιών και λέξεων ή φράσεων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως άσεμνες. Στο παρακάτω γράφημα μπορείτε να κατά πόσο αποδόθηκαν οι βωμολοχίες και το άσεμνο λεξιλόγιο στους επαγγελματικούς υπότιτλους, αλλά και στους ερασιτεχνικούς, στο συγκριμένο επεισόδιο.

Γράφημα 1

Μέσα σε αυτά τα 25 περίπου λεπτά, συναντάμε 82 άσεμνες λέξεις και εκφράσεις. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι δεν βρίσκουμε 82 διαφορετικές άσεμνες λέξεις, αλλά πολλές από αυτές επαναλαμβάνονται. Στους επαγγελματικούς υπότιτλους, από αυτές τις 82 λέξεις αποδόθηκαν με βωμολοχίες ή λέξη ταμπού οι 72, δηλαδή το 87,80%. Από τις υπόλοιπες 10 λέξεις, οι 8 παραλείφθηκαν εντελώς ενώ οι 2 αποδόθηκαν χάνοντας όμως το υπονοούμενο. Από την άλλη μεριά, στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους αποδόθηκαν με βωμολοχία ή λέξη ταμπού οι 78, δηλαδή το 95,12%, ενώ παραλείφθηκαν εντελώς 4 λέξεις, με ποσοστό 4,87%.

Στο γράφημα που ακολουθεί βλέπουμε μερικές γενικές κατηγορίες, στις οποίες κατατάσσονται οι άσεμνες λέξεις του συγκεκριμένου επεισοδίου.

Γράφημα 2

Στο παραπάνω γράφημα φαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των λέξεων και εκφράσεων στο συγκεκριμένο επεισόδιο, κατατάσσονται στην κατηγορία *Σεξ και σεξουαλικότητα*. Με άλλα λόγια αφορούν τη διαδικασία της σεξουαλικής επαφής, τα όργανα αναπαραγωγής και τις σωματικές εκκρίσεις κατά την επαφή. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από τον τίτλο αλλά και το περιεχόμενο του επεισοδίου, το οποίο αφορά κατά κύριο λόγο τη σωματική επαφή.

Πιο συγκεκριμένα, οι 59 άσεμνες λέξεις και φράσεις αφορούν τη σεξουαλικότητα (θυμίζουμε ότι στο συγκεκριμένο επεισόδιο συναντάμε συνολικά 82), με ποσοστό 71,95%. Το 3,65%, δηλαδή 3 λέξεις ανήκουν στην κατηγορία της *θρησκείας*, ενώ η *σκατολογία* (σωματικές εκκρίσεις και απόβλητα) και οι *προσβολές* αποτελούν η κάθε μία ξεχωριστά το 8,53%, πράγμα που σημαίνει ότι κάθε κατηγορία αποτελείται από 7 λέξεις. Τελευταία κατηγορία είναι αυτή των βωμολοχιών μαζί με άλλου είδους άσεμνο λεξιλόγιο, η οποία καταλαμβάνει το 7,31% καθώς αποτελείται από 6 λέξεις. Όταν μιλάμε για άλλου είδους άσεμνο λεξιλόγιο, στη συγκεκριμένη περίπτωση αναφερόμαστε σε λέξεις και εκφράσεις που δεν είναι κοινωνικά αποδεκτές, δεν ανήκουν σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες και δεν έχουν σκοπό να προσβάλλουν κάποιον, όπως για παράδειγμα η λέξη *bullshit* (μαλακίες). Ακόμα και η έκφραση *shut up* (σκάσε), ανήκει σε αυτή την κατηγορία καθώς δεν έχει σκοπό να προσβάλει την προσωπικότητα του συνομιλητή αλλά χρησιμοποιείται πλέον με μεγάλη φυσικότητα.

Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι από τις 82 άσεμνες λέξεις, οι 13, δηλαδή το 15,85% είναι η λέξη *fuck* με τα παράγωγά του, και άλλες 13 φορές εμφανίζεται η λέξη *penis*. Ειδικότερα για τη λέξη *fuck* έχουν γίνει πολλές μελέτες και εργασίες. Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με το σύνολο του λεξιλογίου, υπάρχουν όμως περαιτέρω στοιχεία σχετικά με τη λέξη *fuck* στη βιβλιογραφία.

4.2. Ποιοτική Ανάλυση Πρώτου Επεισοδίου

Σύμφωνα με τα παραπάνω ποσοστά φαίνεται ότι η διαφορά απόδοσης του άσεμνου λεξιλογίου στους ερασιτεχνικούς και επαγγελματικούς υπότιτλους, δεν είναι πολύ μεγάλη. Παρατηρούμε όμως ότι μερικές φορές οι επαγγελματίες επιλέγουν μεν μια άσεμνη λέξη για να μην διαστρεβλώσουν το ύφος του οπτικοακουστικού υλικού, προσέχουν όμως η λέξη αυτή να έχει όσο το δυνατόν μικρότερο αντίκτυπο στο κοινό, γι' αυτό και χρησιμοποιούνται λέξεις με όσο το δυνατόν λιγότερη συναισθηματική φόρτιση. Στον παρακάτω πίνακα θα δούμε τον κατάλογο των βωμολοχιών του συγκεκριμένου επεισοδίου και την απόδοση τους. Δίπλα από κάθε λέξη, σε παρένθεση βρίσκεται ο αριθμός των φορών που εμφανίστηκε στο επεισόδιο.

Άσεμνο Λεξιλόγιο	Επαγγελματικοί Υπότιτλοι	Ερασιτεχνικοί Υπότιτλοι
fuck, fuck you, what the fuck, fucking, fuck around (13)	γαμώτο (3), γαμήσου (3), σκατά (2), παίζω (1)	γαμώτο (6), γαμήσου (3), τι στον πούτσο (1), γαμημένη (1)
Penis (13)	πέος (10)	πέος (11)
jerk of (3)	Αυνανίζομαι (2), την παίζω (1)	Βαράω μαλακία (2), τραβάω μαλακία (3)
Scumbag (1)	-	Κάθαρμα (1)
Come (3)	Τώρα (2), τελείωσα (1)	Έρχομαι (2), χύνω (1)
Get fingered (3)	Βάζω δάχτυλο (3)	Βάζω δάχτυλο (3)
Dirtbag (1)	Ρεμάλι (1)	Λέρα (1)
Dinger (1)	Τσουτσούνι (1)	Πουλάκι (1)
Clock-tease (1)	Ανάφτρα (1)	Καυλιάρικο (1)
Done (1)	Τελείωσα (1)	Τελείωσα (1)
Engarged nipples (2)	Διογκωμένες θηλές (2)	Σφοδρές ρώγες (2)
Well-endowed (1)	Προικισμένος (1)	Πολύ προικισμένος (1)
Shut your face (1)	Βούλωσέ το (1)	Βούλωσε το (1)
It sucks (1)	Αίσχος (1)	Βλακεία (1)
Dick (3)	Πουλί (3)	Πούτσα (3)
What the hell (3)	Τι διάολο (3)	Τι στον διάολο (3)
Balls (3)	Αρχίδια (3)	Αρχίδια (3)
No shit (1), give a shit (1), little shit (1), holly shit (1), shit (1)	Σοβαρά (1), χέστηκα (1), καθικάκι (1), γαμώτο (1), σκατά (1)	Πλάκα κάνεις (1), σε έχω χεσμένο (1), σκατό (1), πω ρε πούστη μου (1), γαμώτο (1)
Ball (1)	Πηδάω (1)	Πηδάω (1)
Shut up (2)	Βούλωσέ το (2)	Σκάσε (2)
Bullshit (2)	Μαλακίες (2)	Μαλακίες (2)

Farty (1)	Κλανιάς (1)	Χαζοκολλητάρι (1)
Butt buddy (2), throw my butt into the ring (1)	Αδερφοκολλητός (2), βάζω τον κόλο μου (1)	Αυτοκόλλητος (1), κολλάω (1)
Poop (1)	Χέζω (1)	Χέζω (1)
Jizz (3), jizz pants (1)	Γεμίζω σπέρμα (2), χυσοβράκη (1), χύνω (1)	Χύνω (1), γαμάω (1), πρόωρος (1)
Idiot (2)	Βλάκας (2)	Ηλίθιος (2)
Pussy (1)	Μουνάκι (1)	Μουνί (1)
Cunts (1)	Μουνιά (1)	Μουνιά (1)
Climax (1)	Εκσπερματώνω (1)	Τελειώνω (1)
Bang (1)	Πηδάω (1)	Πηδάω (1)
Stupid (1)	Ηλίθια (1)	Χαζό (1)
Weasel (1)	Παλιόπαιδο (1)	Νυφίτσα (1)
Slippery (1)	Ύπουλο (1)	Γλοιώδης (1)

Πίνακας 1

Για τον σχολιασμό του συγκεκριμένου πίνακα, θα ήθελα να σταθώ σε μερικές συγκεκριμένες λέξεις και εκφράσεις. Με άλλα λόγια θέλω να αναφερθώ στην έκφραση *what the fuck* όπου στους επαγγελματικούς υπότιτλους αποδόθηκε ως *σκατά*, ενώ στους ερασιτεχνικούς ως *τι στον πούτσο*. Επίσης, στη λέξη *nipples*, οι επαγγελματίες χρησιμοποιούν τον όρο *θηλή*, ενώ οι ερασιτέχνες τη λέξη *ρώγες*. Στη φράση *clock-tease* βλέπουμε επαγγελματική απόδοση ως *ανάφτρα*, ενώ ερασιτεχνική ως *καυλιάρικο*. Εδώ θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι η πρωτότυπη βωμολοχία θα έπρεπε να είναι *cock-tease*, στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως, αποτελεί ένα λογοπαίγνιο το οποίο συνδυάζετε με την εικόνα, καθώς στην συγκεκριμένη φράση η κάμερα εστιάζει σε ένα ρολόι (clock). Ακόμα, η λέξη *dick* στο πρωτότυπο του Netflix εμφανίζεται ως *πέος*, ενώ στο fansubbing ως *πούτσα*. Αυτά αποτελούν μερικά παραδείγματα για τη θέση που υποστηρίξαμε παραπάνω, το γεγονός δηλαδή ότι οι επαγγελματίες προσπαθούν να αποδώσουν το νόημα και να κρατήσουν το ύφος ως ένα σημείο, παρ' όλα αυτά επιλέγουν μια λέξη που δημιουργεί όσο το δυνατόν λιγότερα προβλήματα.

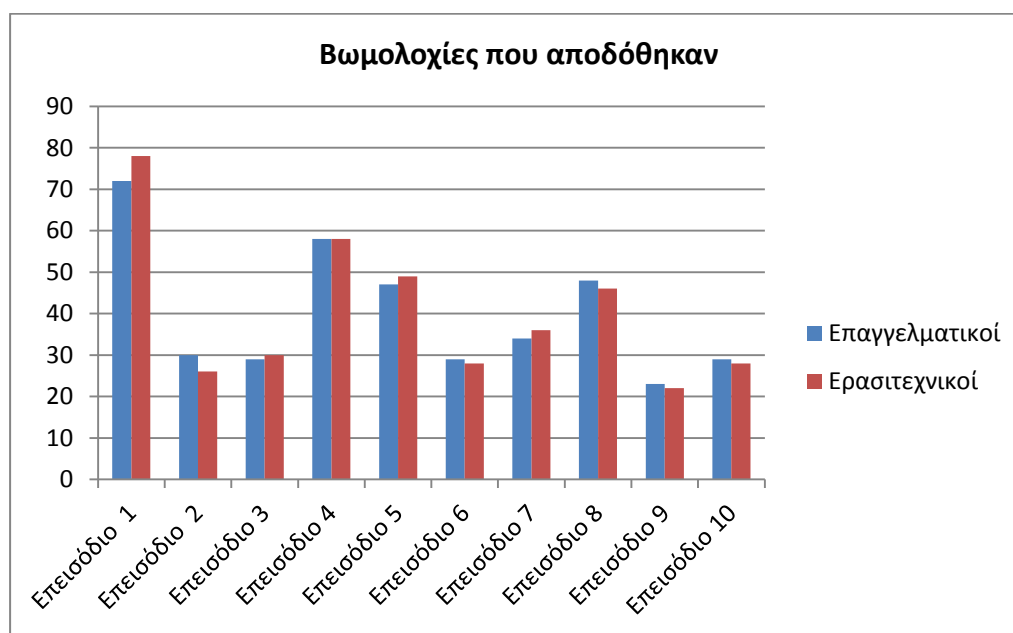
Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές φορές μια λέξη ταμπού μπορεί να αλλάξει κατηγορία στη μετάφραση της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η φράση *holly shit*, η οποία στα αγγλικά κατατάσσεται στην κατηγορία της σκατολογίας, ενώ στα ελληνικά οι αποδόσεις *γαμώτο* (για τους επαγγελματικούς υπότιτλους) και *πω ρε πούστη μου* (για τους ερασιτεχνικούς), θα μπορούσαν να ανήκουν στην τελευταία κατηγορία, *Βωμολοχίες και άλλα*.

Κάπου εδώ πρέπει να αναφερθούμε και στην δομή των υποτίτλων. Δεδομένου πως οι επαγγελματικοί υπότιτλοι δεν παρουσίασαν κάποια ιδιομορφία, θα σταθούμε περισσότερο στους ερασιτεχνικούς. Σε γενικές γραμμές, οι υπότιτλοι φαίνονται καλοί για έναν ερασιτέχνη υποτιτλιστή. Αυτό σημαίνει πως η νοηματική απόδοση είναι σωστή, όπως επίσης κατά κύριο λόγο είναι σωστή και η συντακτική δομή τους. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν αρκετά προβλήματα που πρέπει να σημειώσουμε. Αρχικά, δημιουργεί μεγάλη εντύπωση το γεγονός πως υπάρχουν 19 υπότιτλοι κατά τη διάρκεια του πρώτου επεισοδίου, οι οποίοι είναι κενοί. Δεν έχουν απολύτως τίποτα, ούτε γράμματα, ούτε σημεία στίξης. Αυτό βέβαια δεν φαίνεται στην οθόνη, οπότε ο θεατής δεν μπορεί να το καταλάβει παρά μόνο εάν ανοίξει το αρχείο των υποτίτλων με το κατάλληλο πρόγραμμα δημιουργίας υποτίτλων, ή ακόμα και το Word.

Τα υπόλοιπα προβλήματα που συναντήσαμε, είναι ορατά από τους θεατές. Αρχικά, συναντάμε έναν υπότιτλο ο οποίος έχει 3 γραμμές, αντί για 2. Επίσης, σε έναν άλλον βλέπουμε να εμφανίζεται μόνο μια παύλα (-) και τίποτα παραπάνω. Σε έναν άλλον εμφανίζεται μια περίεργη δομή, όπου η πρώτη σειρά αποτελείται από μια παύλα χωρίς να την συνοδεύει κάτι άλλο, ενώ η δεύτερη σειρά αποτελείται από μία παύλα όπου την συνοδεύει μόνο το γράμμα A και μια τελεία (-A.). Αυτό μας οδηγεί και σε ένα ακόμα πρόβλημα που διαπιστώσαμε, το γεγονός δηλαδή πως υπάρχουν αρκετά επιφωνήματα στους υπότιτλους, όπως για παράδειγμα *Εμ, Α, Εεε* κτλ. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι πολλοί από τους υπότιτλους ξεπερνάνε τα όρια των χαρακτήρων, καθώς βλέπουμε κάποιους υπότιτλους που η σειρά μπορεί να φτάσει και στους 56 χαρακτήρες. Όπως έχουμε αναφέρει, ο αριθμός χαρακτήρων ποικίλει από εταιρία σε εταιρία, παρ' όλα αυτά ο αριθμός 56 ανά σειρά είναι ένας αριθμός που ξεφεύγει από κάθε όριο.

5. Ανάλυση Σειράς

5.1. Ποσοτική Ανάλυση Βωμολογιών

Γράφημα 3

Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ο αριθμός των βωμολογιών που αποδόθηκαν σε κάθε επεισόδιο της σειράς, ξεχωριστά. Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, συνολικά, στην σειρά υπήρξαν 530 λέξεις και φράσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν ως άσεμνες. Από αυτές, στους επαγγελματικούς υπότιτλους αποδόθηκαν, κρατώντας την άσεμνη έννοιά τους, οι 399, ενώ στους ερασιτεχνικούς οι 401. Αυτό σημαίνει πως στους επαγγελματικούς υπότιτλους αποδόθηκε το 75,28%, ενώ στους ερασιτεχνικούς το 75,66% των βωμολογιών.

Αναλυτικά, όπως ήδη είδαμε, στο πρώτο επεισόδιο αποδόθηκε το 87,8% στους επαγγελματικούς υπότιτλους, και το 95,12% στους ερασιτεχνικούς. Όσον αφορά το δεύτερο επεισόδιο, με τίτλο *Everybody Bleeds*, συναντήσαμε συνολικά 40 άσεμνες λέξεις, εκ των οποίων αποδόθηκαν οι 30 στους επαγγελματικούς υπότιτλους και οι 26 στους ερασιτεχνικούς. Αυτό σημαίνει πως το 75% αποδόθηκε από τους επαγγελματίες υποτιτλιστές, ενώ από τους ερασιτέχνες αποδόθηκε το 65% των βωμολογιών. Στη συνέχεια, στο τρίτο επεισόδιο το οποίο τιτλοφορείται *Am I Gay?*, υπάρχουν 34 βωμολογίες, εκ των οποίων επαγγελματικά αποδόθηκαν οι 29 (85,29%), και ερασιτεχνικά οι 30 (88,23%). Ακόμα, στο τέταρτο επεισόδιο, το οποίο ονομάζεται *Sleepover: A Harrowing Ordeal of Emotional Brutality* απαντώνται 76 άσεμνες λέξεις

και φράσεις. Τόσο στους επαγγελματικούς όσο και στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους αποδόθηκε το 76,31%, δηλαδή οι 58 λέξεις. Το πέμπτο επεισόδιο, *Girls Are Horny Too*, περιλαμβάνει 57 βωμολοχίες, από τις οποίες οι επαγγελματίες υποτιτλιστές απέδωσαν τις 47 (82,45%), ενώ οι ερασιτέχνες τις 49 (85,96%).

Συνεχίζοντας, στο έκτο επεισόδιο με τίτλο *Pillow Talks*, βρίσκουμε 46 άσεμνες λέξεις και φράσεις, εκ των οποίων αποδίδονται οι 29 στους επαγγελματικούς υπότιτλους (63,04%) και οι 28 στους ερασιτεχνικούς (60,86%). Το έβδομο επεισόδιο έχει τίτλο *Requiem for a Wet Dream* και περιλαμβάνει 50 βωμολοχίες. Από αυτές, αποδίδονται στους επαγγελματικούς υπότιτλους οι 34 (68%), και στους ερασιτεχνικούς οι 36 (72%). Στο όγδοο επεισόδιο με τίτλο *The Head Push* συναντάμε 58 υπότιτλους στο σύνολο, με τους 48 να αποδίδονται από τους επαγγελματίες (82,75%) και τους 46 από τους ερασιτέχνες (79,31%). Το προ-τελευταίο επεισόδιο, ένατο στην σειρά με τίτλο *I Survived Jessi's Bat Mitzvah*, περιλαμβάνει 42 άσεμνες λέξεις και φράσεις. Οι 23 αποδίδονται στους επαγγελματικούς υπότιτλους (54,76%), ενώ οι 22 στους ερασιτεχνικούς (52,38%). Τέλος, στο δέκατο και τελευταίο επεισόδιο, το οποίο τιτλοφορείται *The Pornscape*, απαντώνται 45 βωμολοχίες. Συναντάμε 29 αποδόσεις στους επαγγελματικούς υπότιτλους (64,44%) και 28 στους ερασιτεχνικούς (62,22%).

5.1.1. Συμπεράσματα

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, υπάρχει η πεποίθηση ότι οι ερασιτέχνες υποτιτλιστές αποδίδουν της βωμολοχίες με μεγαλύτερη ευκολία και άνεση, απ' ότι οι επαγγελματίες. Εδώ βέβαια πρέπει να σημειώσουμε ότι στους επαγγελματίες υποτιτλιστές συνήθως δίνονται οδηγίες από την εκάστοτε εταιρία ή τον κάθε πελάτη, για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διαχειριστούν το άσεμνο λεξιλόγιο. Σε τέτοιες περιπτώσεις, όποιες και αν είναι οι απόψεις του υποτιτλιστή δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τις οδηγίες που του έχουν δοθεί. Αντίθετα, στο fansubbing δεν υπάρχουν αυστηρά όρια, και οι κατευθυντήριες γραμμές είναι συνήθως ελαστικές.

Στην έρευνα μας, στο πρώτο ερωτηματολόγιο, στην ερώτηση «*Συνήθως στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους χρησιμοποιούνται περισσότερες βωμολοχίες απ' ό,τι στους επαγγελματικούς*», 49 άτομα απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα, δηλαδή το 36,3%, 35 άτομα πως συμφωνούν (25,9%), 43 κράτησαν ουδέτερη στάση απαντώντας πως ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν (31,9%), 4 απάντησαν πως διαφωνούν (3%), και οι υπόλοιποι 4 πως διαφωνούν απόλυτα (4%). Με άλλα λόγια, 84 άτομα, δηλαδή το 62,2% των ερωτηθέντων συμφωνεί με την πεποίθηση στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω.

Παρ' όλα αυτά, τα αποτελέσματα που διεξήγαμε από το κάθε επεισόδιο της σειράς *Big Mouth*, υποστηρίζει το αντίθετο. Πιο συγκεκριμένα, σε 4 επεισόδια εμφανίζονται λιγότερες αποδόσεις στους επαγγελματικούς υπότιτλους, σε 5 επεισόδια φαίνεται πως οι επαγγελματίες υποτιτλιστές αποδίδουν περισσότερες βωμολοχίες από τους ερασιτέχνες, ενώ σε ένα επεισόδιο ο αριθμός αποδόσεων είναι ακριβώς ίδιος. Μάλιστα, στο τελικό σύνολο η διαφορά είναι εξαιρετικά μικρή, με τους ερασιτέχνες να αποδίδουν δύο περισσότερες βωμολοχίες από ότι οι επαγγελματίες.

Φυσικά δεν μπορούμε να αναφερθούμε στην πολιτική όλων των εταιριών υποτιτλισμού, ούτε σε όλα τα μέσα που μπορεί να προβληθεί ένα οπτικοαουστικό υλικό, όπως για παράδειγμα η τηλεόραση και ο κινηματογράφος. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα αφορούν το συνδρομητικό κανάλι Netflix και τους ερασιτεχνικούς υπότιτλους που μας παραχώρησαν από την ιστοσελίδα www.oipeirates.tv. Φαίνεται όμως πως με την είσοδο του Netflix στη ζωή μας, και την ραγδαία ανάπτυξή του, τα πράγματα στον υποτιτλισμό τείνουν να αλλάζουν. Οι θεατές, όπως θα δούμε και στην ανάλυση των ερωτηματολογίων αργότερα, φαίνονται εξοικειωμένοι με το άσεμνο λεξιλόγιο και τις βωμολοχίες. Επιπρόσθετα, φαίνεται πως δεν τους προσβάλλει ο

γραφτός λόγος, οι αποδόσεις δηλαδή των βωμολογιών στους υπότιτλους, και μάλιστα πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως ενοχλούνται όταν βλέπουν μια ταινία ή μια σειρά με πολλές βωμολοχίες, τις οποίες καταλαβαίνουν όταν τις ακούν, αλλά δεν τις βλέπουν γραμμένες στην απόδοση.

5.2. Ποιοτική Ανάλυση Βωμολογιών

Ένας ακόμα παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν, είναι η ποιοτική απόδοση των βωμολογιών. Για χάριν συντομίας, και καθώς έχουμε κάνει ήδη μια ανάλυση για το πρώτο και βασικό μας επεισόδιο στην οποία παρουσιάζουμε όλες τις βωμολογίες του επεισοδίου, τις επαγγελματικές αποδόσεις και τις ερασιτεχνικές, (βλ Πίνακας 1), θα προχωρήσουμε σχολιάζοντας μόνο συγκεκριμένα παραδείγματα αποδόσεων.

Πιο συγκεκριμένα, στο δεύτερο επεισόδιο βλέπουμε την φράση *bullshit* να αποδίδεται στους επαγγελματικούς υπότιτλους ως *μαλακίες*, ενώ στους ερασιτεχνικούς ως *σκατά*. Εδώ, ίσως θα μπορούσαμε να πούμε πως η λέξη *μαλακίες* που επέλεξαν οι επαγγελματίες, φέρει μεγαλύτερη βαρύτητα από την λέξη *σκατά*. Ακόμα, στο έκτο επεισόδιο η λέξη *fuck* εμφανίζεται στους επαγγελματικούς υπότιτλους ως *γαμώτο*, ενώ στους ερασιτεχνικούς δεν εμφανίζεται καθόλου. Αντίθετα, στο δεύτερο πάλι επεισόδιο βλέπουμε την φράση *what the fuck*, να αποδίδεται από τους επαγγελματίες ως *τι σκατά*, ενώ από τους ερασιτέχνες ως *τι στον πούτσο*. Σε αυτή την περίπτωση φαίνεται πως η απόδοση των ερασιτεχνικών υποτίτλων φέρει μεγαλύτερη βαρύτητα από αυτή των επαγγελματικών. Αντίστοιχα, στην φράση *fuck him*, οι επαγγελματίες το αποδίδουν ως *χέσε τον*, ενώ οι ερασιτέχνες ως *γάμησέ τον*.

Αυτό που θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ, είναι πως και τις παραπάνω φράσεις δυσκολευτήκαμε να τις βρούμε. Με άλλα λόγια, οι βωμολογίες φαίνεται πως αποδίδονται συνήθως με την ίδια βαρύτητα, τόσο στους επαγγελματικούς όσο και στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους. Μάλιστα, τις περισσότερες φορές αποδίδονται με τις ακριβώς ίδιες λέξεις και εκφράσεις, όπως μπορείτε να παρατηρήσετε και στον πίνακα του παραρτήματος. Θα μπορούσε κανείς να πει, πως όσον αφορά τις βωμολογίες, οι ερασιτέχνες δανείστηκαν κάποιες αποδόσεις από τους επαγγελματίες. Φυσικά δεν μπορούμε να ξέρουμε τι έγινε στα πλαίσια τους υποτιτλισμού, φαίνεται πάντως ξεκάθαρα από τους υπόλοιπους υπότιτλους, τόσο σε θέμα απόδοσης όσο και σε θέμα μορφής, πως οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι είναι εντελώς διαφορετικοί από τους επαγγελματικούς. Είναι ενδιαφέρον πως οι περισσότερες διαφορές στις αποδόσεις εμφανίζονται στην λέξη *fuck*, λέξη σταθμός για τον υποτιτλισμό, για την οποία έχουν γίνει πολλές μελέτες. Μπορείτε να βρείτε σχετικές μελέτες στην βιβλιογραφία.

Μέρος Γ

6. Πρώτο Ερωτηματολόγιο: Δημογραφικά Στοιχεία

Στην συγκεκριμένη ενότητα θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα που αντλήσαμε από το πρώτο ερωτηματολόγιο. Αρχικά θα δούμε τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, ενώ στη συνέχεια θα αναλύσουμε τις απαντήσεις που έδωσαν στις ερωτήσεις περί βωμολογιών.

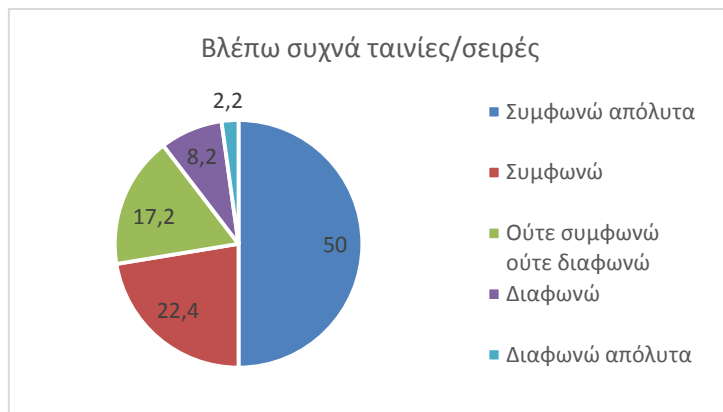
Το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώθηκε από 135 άτομα, εκ των οποίων οι 106 ήταν γυναίκες (78,5%), ενώ οι 29 ήταν άνδρες (21,5%). Ηλικιακά, 51 άτομα (37,8%) ανήκουν μεταξύ 18-25 ετών, 45 άτομα (33,3) είναι μεταξύ 26-35 ετών, 26 άτομα (19,3%) είναι 36-45 ετών, ενώ οι υπόλοιποι 13 (9,6) είναι από 45 ετών και άνω. Από αυτούς οι 88 (65,7%) δεν έχουν παιδιά, ενώ οι 46 (34,3%) έχουν.

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, οι περισσότεροι είναι φοιτητές ή απόφοιτοι ΑΕΙ (66 άτομα, 48,9%), ενώ αμέσως μετά έρχονται όσοι είναι φοιτητές/κάτοχοι μεταπτυχιακού (50 άτομα, δηλαδή το 37%). Οι φοιτητές/κάτοχοι διδακτορικού είναι 2 (1,5%), ενώ οι απόφοιτοι λυκείου είναι 11 (8,1). Τέλος, το υπόλοιπο 4,4% (6 άτομα), είναι φοιτητές/απόφοιτοι ΤΕΙ.

Σχετικά με τον τόπο όπου μεγάλωσε ο καθένας, η πλειοψηφία (51,1%, δηλαδή 69 άτομα) μεγάλωσε σε πόλη, ενώ το 28,9% (9 άτομα), μεγάλωσε σε μεγαλούπολη. Το 9,6% μεγάλωσε σε κωμόπολη (13 άτομα) και το 8,9% μεγάλωσε σε χωριό (12 άτομα). Τέλος, ένας (0,7%) διέμεινε και σε κωμόπολη και σε πόλη και σε χωριό, ενώ ένας ακόμα μεγάλωσε τόσο σε μεγαλούπολη όσο και σε κωμόπολη. Από αυτούς, το 46,7% (63 άτομα), μένουν σήμερα σε μεγαλούπολη, το 43,7% (59 άτομα), μένει σε πόλη, το 7,4% (10 άτομα) μένουν σε κωμόπολη και το 2,2% (3 άτομα), μένουν σε χωριό.

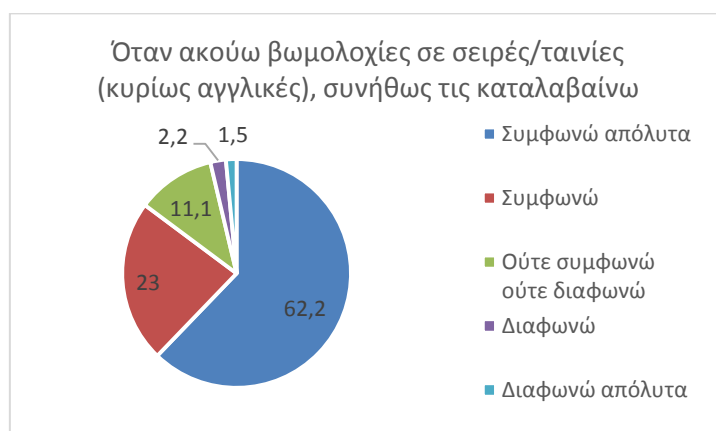
6.1. Ανάλυση Ερωτηματολογίου

Στα παρακάτω διαγράμματα θα δούμε τα ποσοστά των απαντήσεων.

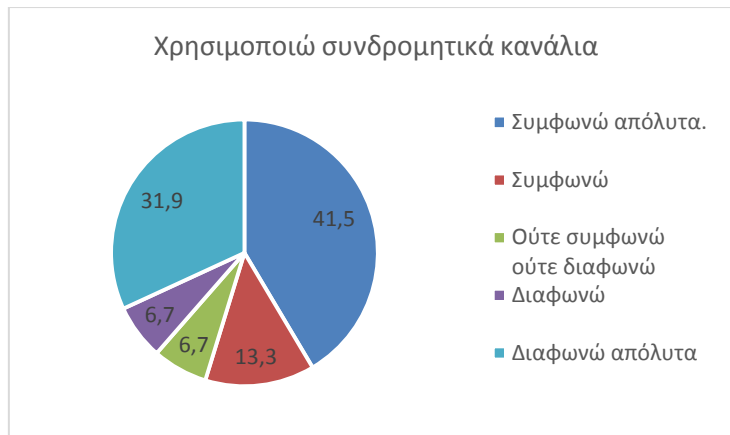
Γράφημα 4

Για να αντιληφθούμε τις συνήθειες του κοινού που απευθυνόμαστε, κάναμε την παραπάνω ερώτηση. 97 άτομα αποκρίθηκαν θετικά, 23 απάντησαν ουδέτερα και 14 ήταν αρνητικοί. Συνεπώς, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων βλέπει συχνά ταινίες ή/και σειρές.

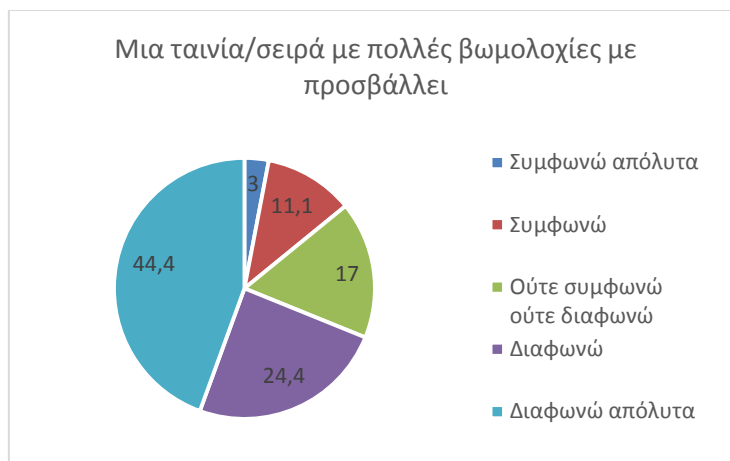
Γράφημα 5

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε εάν το κοινό μας αντιλαμβάνεται τις βωμολοχίες που ακούει, και κυρίως στα αγγλικά, καθώς κυριαρχούν στην πλειοψηφία των οπτικοακουστικών προγραμμάτων, όπως και στην σειρά με την οποία ασχολούμαστε εμείς. Εδώ, 115 άτομα αποκρίθηκαν θετικά, 15 ήταν ουδέτεροι, και 5 ήταν αρνητικοί.

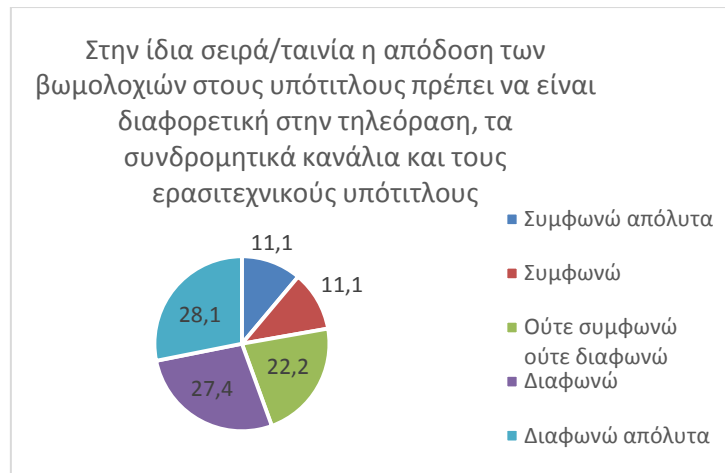
Γράφημα 6

Ένας από τους βασικότερους άξονες αυτής της εργασίας είναι τα συνδρομητικά κανάλια. Πιστεύουμε πως με ταχύτατη διάδοσή του, ο κόσμος αποκτήσει μεγαλύτερη οικειότητα με το άσεμνο λεξιλόγιο. Στην συγκεκριμένη ερώτηση λοιπόν, εάν δηλαδή χρησιμοποιούν συνδρομητικά κανάλια, 74 άτομα απάντησαν θετικά, 9 ήταν ουδέτεροι και 52 διαφώνησαν.

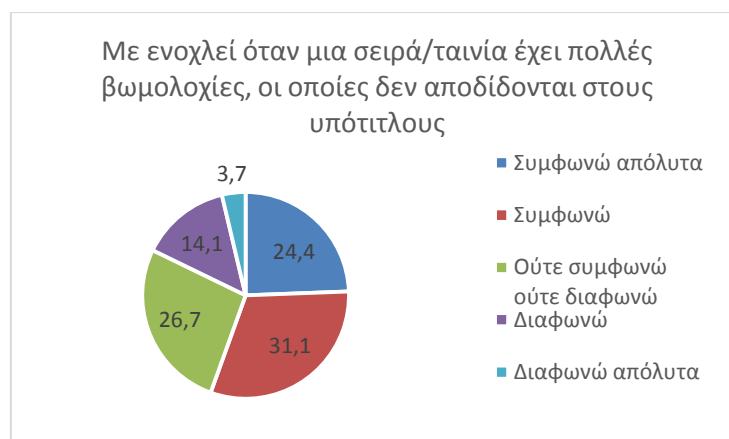
Γράφημα 7

Σε αυτή την περίπτωση, 19 άτομα συμφώνησαν, 23 κράτησαν μια ουδέτερη στάση, ενώ η πλειοψηφία διαφώνησε, δηλαδή οι υπόλοιποι 93. Συνεπώς, φαίνεται ότι στην σημερινή εποχή οι άνθρωποι έχουν αρχίσει να ανέχονται τις βωμολοχίες και οι περισσότεροι τις δέχονται στα οπτικοακουστικά προγράμματα, χωρίς να τους προσβάλλει ή να τους δημιουργεί κάποια ταραχή.

Γράφημα 8

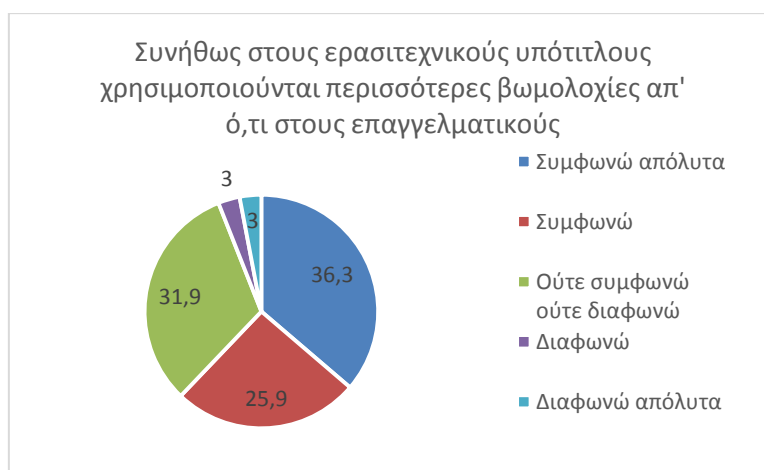
Προσπαθώντας να καταλάβουμε εάν το κοινό μας αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο την τηλεόραση, τα συνδρομητικά κανάλια και τις πειρατικές ιστοσελίδες, χρησιμοποιήσαμε αυτή την ερώτηση. 30 άτομα συμφώνησαν, 30 έμειναν ουδέτεροι και 75 διαφώνησαν. Δεδομένου πως υπάρχει η γενικότερη πεποίθηση ότι στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους αποδίδονται περισσότερες βωμολοχίες, πεποίθηση την οποία στηρίζουν οι ερωτηθέντες όπως θα δείτε και παρακάτω στην ανάλυση του ερωτηματολογίου, μπορούμε να υποθέσουμε πως πλέον ο πληθυσμός επιθυμεί να βλέπει την απόδοση των βωμολογιών στην τηλεόραση, αντί η απόδοση αυτή να είναι προνόμιο των πειρατικών ιστοσελίδων και ερασιτεχνικών υποτίτλων.

Γράφημα 9

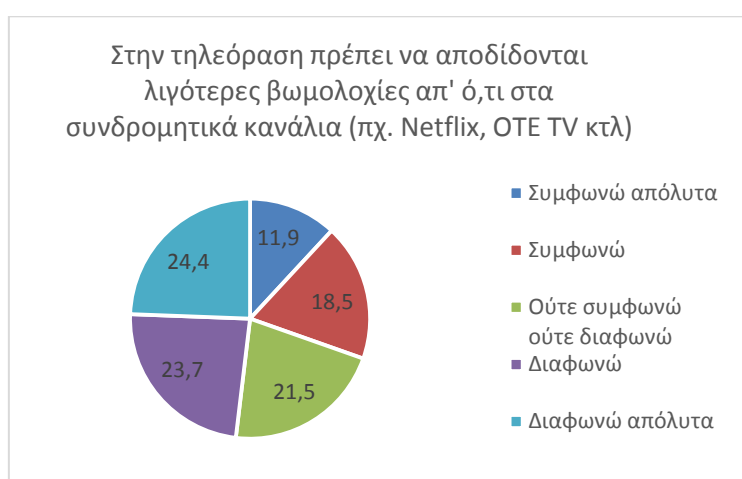
Σκοπός της ερώτησης ήταν να δούμε πως αντιμετωπίζει ο κόσμος τις βωμολοχίες στην εποχή μας, όπως αυτές αποδίδονται στους υπότιτλους. 75 άτομα υποστήριξαν πως τους ενοχλεί όταν δεν αποδίδονται, 36 κράτησαν ουδέτερη στάση

ενώ 24 διαφώνησαν. Τα αποτελέσματα αυτά ενισχύουν τα συμπεράσματα της προηγούμενης ερώτησης και υποδηλώνουν πως η πλειοψηφία όχι μόνο επιθυμεί την απόδοσή των βωμολογιών στους υπότιτλους, αλλά μάλιστα ενοχλείται όταν αυτές δεν αποδίδονται.

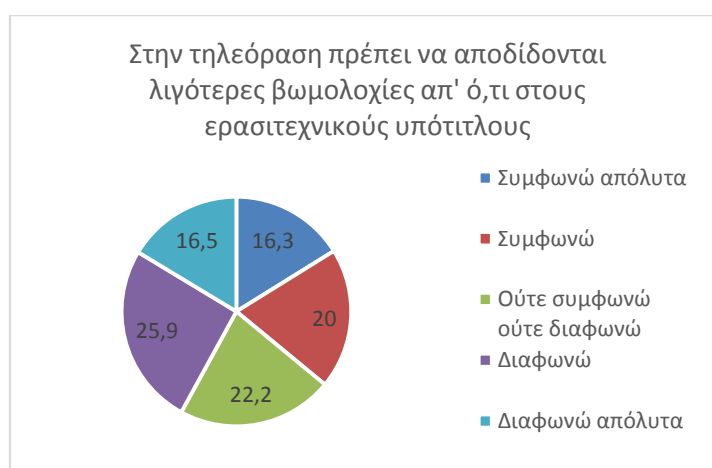
Γράφημα 10

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, υπάρχει η πεποίθηση πως οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι είναι πιο «ελεύθεροι» από τους επαγγελματικούς, με αποτέλεσμα οι βωμολοχίες να αποδίδονται συχνότερα και με εντονότερο τρόπο. Θέλοντας να δούμε εάν το κοινό μας υποστηρίζει αυτή την άποψη, είδαμε πως 74 άτομα συμφωνούν, 43 μένουν ουδέτεροι ενώ 8 διαφωνούν.

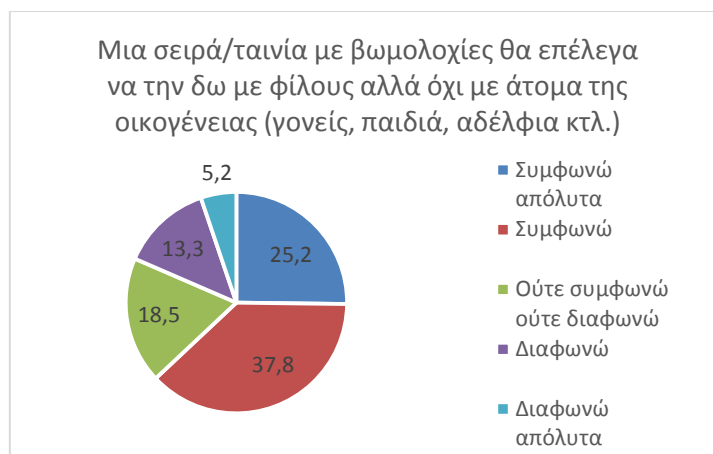
Γράφημα 11

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως από την στιγμή που πληρώνουν συνδρομή, θέλουν να βλέπουν ακριβής αποδόσεις χωρίς να καλύπτονται τυχόν υπονοούμενα και βωμολοχίες. Άλλοι, υποστηρίζουν πως από την στιγμή που πληρώνουν δεν θέλουν να βλέπουν βωμολοχίες και άσεμνες λέξεις ή φράσεις στους υποτίτλους, γιατί τους προσβάλλουν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση 41 άτομα συμφώνησαν με την παραπάνω φράση, 29 έμειναν ουδέτεροι, και 65 διαφώνησαν. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως με την χρήση συνδρομητικών καναλιών μπορεί να υπάρξει ευκολότερα γονικός έλεγχος από ότι στην τηλεόραση, για το είδος της σειράς/ταινίας που θα δουν τα παιδιά.

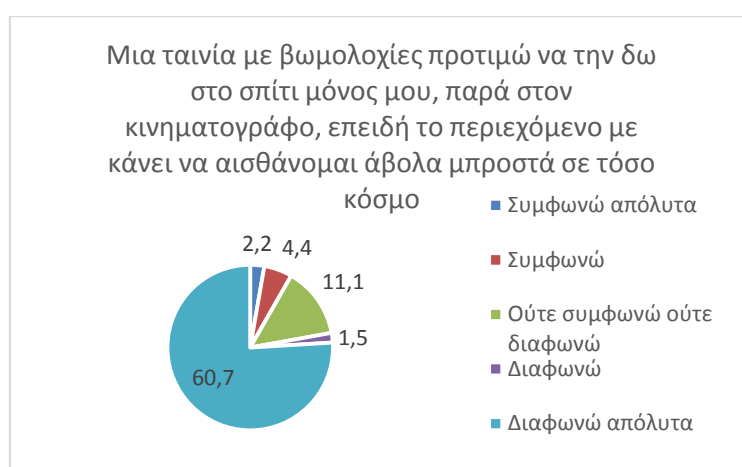
Γράφημα 12

Από το κοινό μας, οι 49 συμφωνούν με την παραπάνω φράση, οι 30 ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν, ενώ οι 56 διαφωνούν. Αν και πολλοί είναι αυτοί που διαφωνούν, καθώς επίσης είναι μεγάλος και ο αριθμός των ατόμων επέλεξε να κρατήσει ουδέτερη στάση, αρκετοί είναι και αυτοί που συμφωνούν, και μάλιστα περισσότεροι από αυτούς που διαφωνούν. Εδώ βέβαια θα πρέπει να κρατήσουμε την μικρή αυτή διαφορά.

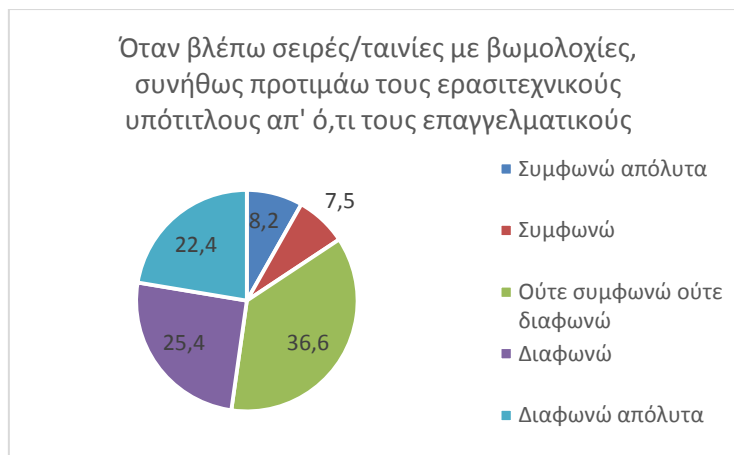
Γράφημα 13

Το περιβάλλον και τα άτομα με τα οποία βλέπεις το οπτικοακουστικό υλικό, πολλές φορές μπορεί να επηρεάσουν τον θεατή και να του δημιουργήσουν ένα αίσθημα ντροπής. Αυτή και η επόμενη ερώτηση αφορούν την συγκεκριμένη πεποίθηση. Πιο συγκεκριμένα, 85 άτομα συμφώνησαν, 25 έμειναν ουδέτεροι και 25 ήταν αρνητικοί.

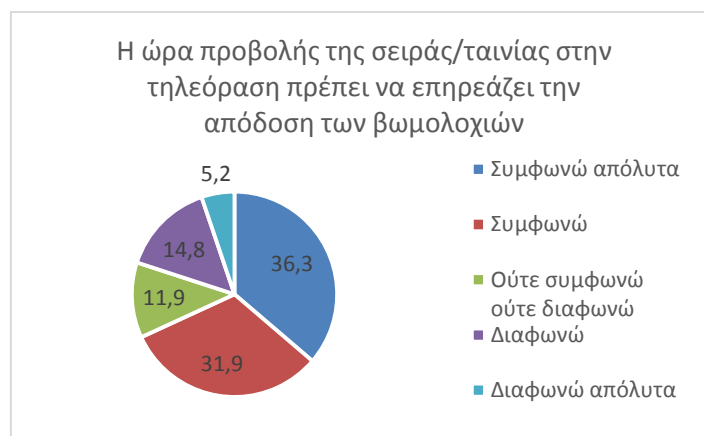
Γράφημα 14

Σε συνέχεια της παραπάνω ερώτησης, και με το σκεπτικό ότι οι διαφορετικές συνθήκες επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο θα αντιμετωπίσει ένας θεατής το κάθε οπτικοακουστικό υλικό, επιλέξαμε να κάνουμε την συγκεκριμένη ερώτηση. Εν τέλει, συμφώνησαν 9 άτομα, 15 ήταν ουδέτεροι και 111 διαφώνησαν. Φαίνεται, λοιπόν, πως ο κινηματογράφος είναι ένα μέρος που δεν δημιουργεί κάποιο αίσθημα ντροπής, τουλάχιστον στην πλειοψηφία.

Γράφημα 15

Από το κοινό μας, 21 άτομα υποστηρίζουν πως προτιμάνε τους ερασιτεχνικούς υπότιτλους, 49 κρατάνε μια ουδέτερη στάση ενώ 64 διαφωνούν. Φαίνεται λοιπόν, πως παρ' όλο που πολλοί παραμένουν ουδέτεροι, αρκετοί είναι αυτοί διαφωνούν, ενώ λίγοι αυτοί που συμφωνούν.

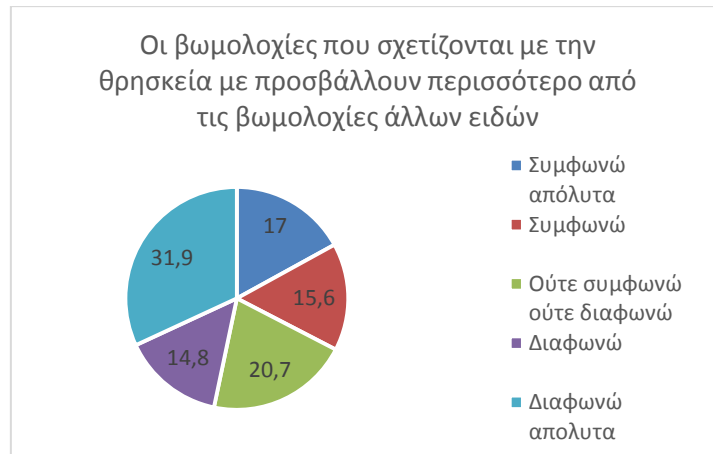

Γράφημα 16

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, 92 άτομα αποκρίνονται θετικά, 16 είναι ουδέτεροι και 27 διαφωνούν. Αυτό βέβαια μπορεί να εξηγηθεί, δεδομένου πως ανάλογα με την ώρα διαμορφώνεται και το κοινό. Για παράδειγμα, υπάρχουν μεγαλύτερες πιθανότητες τα παιδιά να βλέπουν τηλεόραση τις μεσημεριανές και τις απογευματινές ώρες, παρά τις βραδινές. Λογικό επακόλουθο είναι πως ένα οπτικοακουστικό υλικό με άσεμνο περιεχόμενο θα προβληθεί τις βραδινές ώρες, όπως επίσης και οι υπότιτλοι που το συνοδεύουν. Δυστυχώς, βέβαια, υπάρχουν περιπτώσεις από υλικό που ενώ έχει άσεμνο περιεχόμενο προβάλλεται σχετικά νωρίς,

όπως για παράδειγμα η σειρά *Two and a half men*, η οποία προβάλλεται στις 18:30. Για αυτό τον λόγο, όταν μιλάμε για τηλεόραση ο υποτιτλιστής πρέπει να γνωρίζει την ώρα προβολής του οπτικοακουστικού υλικού που διαχειρίζεται, ώστε να συμπεριφερθεί ανάλογα.

Γράφημα 17

Στις ταινίες και τις σειρές συναντώνται συχνά βωμολοχίες που σχετίζονται με τα θεία και την θρησκεία. Με σκοπό να γνωρίσουμε καλύτερα το κοινό μας, και δεδομένου πως η θρησκεία είναι πάντα ένα ευαίσθητο προσωπικό θέμα, θελήσαμε να κάνουμε την συγκεκριμένη ερώτηση. 44 άτομα υποστηρίζουν πως ενοχλούνται περισσότερο με αυτού του είδους τις βωμολοχίες, 28 είναι ουδέτεροι, ενώ 63 διαφωνούν.

6.1.1. Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω αποτελέσματα θα θέλαμε να σταθούμε σε κάποια συγκεκριμένα. Στην ερώτηση *«Με ενοχλεί όταν μια σειρά/ταινία έχει πολλές βωμολοχίες, οι οποίες δεν αποδίδονται στους υπότιτλους»* τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα. Είναι φανερό ότι ο κόσμος έχει εξοικειωθεί με τις βωμολοχίες και το άσεμνο λεξιλόγιο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως βλέπουμε ότι οι απαντήσεις έχουν πάει ένα βήμα παραπάνω από την εξοικείωση. Το θέμα δεν είναι πλέον το αν θα υπάρχουν βωμολοχίες στο οπτικοακουστικό υλικό ή το αν γίνονται αποδεκτές στον γραπτό λόγο, το θέμα είναι ότι οι θεατές ενοχλούνται όταν ακούνε και καταλαβαίνουν ότι το λεξιλόγιο είναι άσεμνο, και δεν το βλέπουν στους υπότιτλους. Φαίνεται, δηλαδή, πως πλέον οι άνθρωποι αναζητάνε μια ολοκληρωμένη εμπειρία θέασης, με τους υπότιτλους να συνάδουν με το ύφος και τις βωμολοχίες που χρησιμοποιούνται στο οπτικοακουστικό υλικό. Εδώ θα μπορούσαμε να σημειώσουμε πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων υποστηρίζει πως συνήθως καταλαβαίνει τις βωμολοχίες που ακούγονται, όπως και η πλειοψηφία των ατόμων που ενοχλούνται από την ελλιπή απόδοση των βωμολογιών.

Μια ακόμα ερώτηση που χρήζει περαιτέρω ανάλυσης, είναι η εξής: *Μια σειρά/ταινία με βωμολοχίες θα επέλεγα να την δω με φίλους αλλά όχι με άτομα της οικογένειας (γονείς, παιδιά, αδέρφια κτλ).* Παρ' όλο που οι άνθρωποι φαίνονται γενικότερα εξοικειωμένοι με το άσεμνο λεξιλόγιο, ο περίγυρός τους παίζει κατέχει σημαντικό ρόλο στην εμπειρία θέασης. Η πλειοψηφία φαίνεται ότι αισθάνεται πιο άνετα με φίλους σε τέτοιες καταστάσεις, παρά με μέλη της οικογένειας, τα οποία, όπως αποδεικνύεται, δημιουργούν ένα αίσθημα ντροπής, και φέρνουν τον θεατή σε δύσκολη θέση. Το ίδιο δεν ισχύει με τον κινηματογράφο, καθώς παρ' όλο που ο πολύς κόσμος είναι πιθανό να σε κάνει να αισθανθείς άσχημα, το γεγονός ότι παραμένουν άγνωστοι δημιουργεί μια ισορροπία.

Όσον αφορά τον κινηματογράφο, και την ερώτηση *«Μια ταινία με βωμολοχίες προτιμώ να την δω στο σπίτι μόνος μου, παρά στον κινηματογράφο, επειδή το περιεχόμενο με κάνει να αισθάνομαι άβολα μπροστά σε τόσο κόσμο»*, θα μπορούσαμε να σταθούμε για λίγο στα δημογραφικά στοιχεία. Με αυτή την φράση συμφώνησαν μόνο 9 από τους 135 ερωτηθέντες. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως είναι όλες γυναίκες. Από αυτές τις 9 οι 4 είτε έμεναν τα παιδικά τους χρόνια σε χωριό, είτε μένουν τώρα. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί, καθώς σε μικρές κοινωνίες οι άνθρωποι

συνήθως γνωρίζονται μεταξύ τους. Συνεπώς, στον κινηματογράφο οι θεατές δεν είναι άγνωστοι μεταξύ τους, ενώ πιθανότατα θα ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Επιπρόσθετα, οι 2 από τις 9 έχουν μεγαλώσει και διαμένουν είτε σε πόλη, είτε σε κωμόπολη και μεγαλούπολη, αλλά είναι γυναίκες ηλικίας άνω των 45. Παρ' όλο που στα μεγάλα αστικά κέντρα οι άνθρωποι τείνουν να έχουν μεγαλύτερη ανοχή, η ηλικία είναι πιθανότατα ένας παράγοντας της μη αποδοχής των βωμολογιών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση τα αποτελέσματα είναι λίγα, είναι όμως αρκετά για να θέσουμε την βάση μιας υπόθεσης που χρήζει περαιτέρω έρευνας. Τέλος, χαρακτηριστικό είναι πως οι 7 στις 9 γυναίκες έχουν παιδιά.

Συνεχίζοντας, ενδιαφέρον παρουσιάζει η τελευταία μας ερώτηση: *«Οι βωμολοχίες που σχετίζονται με την θρησκεία με προσβάλλουν περισσότερο από τις βωμολοχίες άλλων ειδών»*. Ο αριθμός αυτών που συμφώνησαν είναι σχετικά μεγάλος (63 άτομα), στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση δεν μπορούμε να βγάλουμε κάποια ασφαλή συμπεράσματα για το προφίλ όσων κράτησαν θετική στάση, καθώς είναι άνθρωποι και των δύο φύλλων, που προέρχονται από διαφορετικούς τόπους και βρίσκονται σε διαφορετική ηλικιακή κλίμακα. Φαίνεται όμως πως η θρησκεία είναι ένα ευαίσθητο θέμα και μπορεί να προσβάλλει ακόμα και αυτούς που δεν προσβάλλονται από τις βωμολοχίες γενικού περιεχομένου. Και αυτό το βασίζουμε στην τέταρτη ερώτηση, *«Μια ταινία/σειρά με πολλές βωμολοχίες με προσβάλλει»*, με την οποία συμφώνησαν συνολικά 93 άτομα, αλλά μόνο τα 13 άτομα από τους 64 που συμφώνησαν παραπάνω. Συνεπώς, φαίνεται ότι παρ' όλο που το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων δεν προσβάλλεται όταν βλέπει ένα οπτικοακουστικό με πολλές βωμολοχίες, όταν αυτές επικαλούνται τα Θεία, τότε υπάρχει μεγαλύτερη αναστάτωση.

Ακόμα, αξίζει να ασχοληθούμε λίγο παραπάνω με την ερώτηση *«Στην τηλεόραση πρέπει να αποδίδονται λιγότερες βωμολοχίες απ' ό,τι στα συνδρομητικά κανάλια (πχ. Netflix, OTE TV κτλ)»*. Ο αριθμός των ατόμων που διαφωνούν είναι μεγαλύτερος, δεν παύει όμως να είναι ένα θέμα που διχάζει τον πληθυσμό. Μάλιστα, η ερευνητική εταιρία *Nielsen Corporation*, διεξήγαγε μια έρευνα τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2009 στην Νέα Ζηλανδία, όπου συμμετείχαν 1500 άτομα. Η έρευνα είχε σκοπό να μελετήσει κατά πόσο το κοινό αποδέχεται τις βωμολοχίες, τις βλασφημίες και το άσεμνο λεξιλόγιο, στο οπτικοακουστικό υλικό. Το 68% των ερωτηθέντων υποστήριξε πως δεν πρέπει να υπάρχουν διαφορές μεταξύ τηλεόρασης και συνδρομητικών καναλιών. Το 16% υποστήριξαν πως αποδέχονται με μεγαλύτερη

ευκολία τις βωμολοχίες στα συνδρομητικά κανάλια (Broadcasting Standards Authority, 2010: 5). Όταν κλήθηκαν να εξηγήσουν την επιλογή σου, μεταξύ άλλων σχολίων διαβάζουμε τα εξής:

«Στα συνδρομητικά κανάλια υπάρχει η επιλογή γονικού ελέγχου, συνεπώς η έκθεση των παιδιών σε συγκεκριμένη γλώσσα μπορεί να ελεγχθεί».

*«Πληρώνεις για να έχεις περισσότερες επιλογές σχετικά με αυτά που θα δεις, συνεπώς σκέφτεσαι και περιμένεις πως η λογοκρισία θα είναι μικρότερη».*⁵

Αντίθετα, το 6% των συμμετεχόντων στην έρευνα, υποστήριξε πως στα συνδρομητικά κανάλια είναι λιγότερο αποδεκτή η χρήση των βωμολοχιών. Για να υποστηρίξουν την άποψη τους, σημείωσαν:

«Ως πελάτης που πληρώνει, δεν θα έπρεπε να κάθομαι και να ακούω τέτοια γλώσσα [...]»

«[...] Υπάρχει αρκετά κακή γλώσσα στους δρόμους της Νέας Ζηλανδίας, στις παμπ, στα μπαρ και στα νυχτερινά κλαμπ. Πρέπει να προωθήσουμε μια πιο υγιή επιλογή για να το ευχαριστηθούμε όλοι».

*«Από την στιγμή που πληρώνω, το επίπεδο πρέπει να είναι καλύτερο».*⁶
(Broadcasting Standards Authority, 2010: 24-25)

Η ίδια εταιρία, το 1999 και το 2005 είχε διεξάγει παρόμοιες έρευνες, χρησιμοποιώντας παρόμοιο υλικό. Από τις βωμολοχίες που δόθηκαν στους ερωτηθέντες, καλώντας τους να απαντήσουν εάν τις θεωρούν αποδεκτές για οπτικοακουστικό υλικό ή όχι, οι 14 ήταν ίδιες. Όσον αφορά αυτές τις βωμολοχίες, φαίνεται πως με το πέρασμα του χρόνου οι άνθρωποι τείνουν να τις αντιμετωπίζουν πιο ήπια, και να μην τους προσβάλλουν πλέον (Broadcasting Standards Authority, 2010: 5). Δεδομένου μάλιστα ότι η τελευταία έρευνα έγινε το 2009, και με βάση την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και των συνδρομητικών καναλιών, θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε πως υπάρχει μεγάλη πιθανότητα σήμερα, 10 χρόνια αργότερα, τα αποτελέσματα να είναι ακόμα πιο διαφορετικά, και οι άνθρωποι να προσβάλλονται ακόμα λιγότερο. Βέβαια, δεν μπορούμε να ξέρουμε με ασφάλεια ποια

---

⁵ Μεταφράσεις του Συντάκτη

⁶ Μεταφράσεις του Συντάκτη

θα ήταν τα αποτελέσματα εάν αυτά τα ερωτηματολόγια είχαν δοθεί αυτή την χρονιά, η έρευνα όμως που διεξήγαμε εμείς δείχνει κατά κύριο λόγο ότι πλέον οι άνθρωποι έχουν εξοικειωθεί με το άσεμνο λεξιλόγιο, τουλάχιστον όσον αφορά τον πληθυσμό της Ελλάδας.

Τέλος, θα θέλαμε να αναφέρουμε κάποια σχόλια που έκαναν οι ερωτηθέντες, στο τελευταίο κομμάτι του ερωτηματολογίου. Μεταξύ άλλων, ξεχωρίσαμε τα εξής:

«Είμαι επαγγελματίας υποτιτλίστρια και συμφωνώ με την τακτική του Netflix που ορίζει ότι οι βωμολοχίες στα έργα θα πρέπει να αποδίδονται ακριβώς όπως ακούγονται. Είναι αστείο όταν πχ. κάποιος βλέπει έναν διακινητή ναρκωτικών να μιλά στα "τσιράκια" του και στους υπότιτλους φαίνεται σαν να τους μιλά με εκλεπτυσμένους τρόπους, ενώ στην πραγματικότητα τους βρίζει από την αρχή μέχρι το τέλος».

«Ο ρόλος του υποτιτλιστή δεν είναι να κάνει λογοκρισία, κατ' εμέ, είναι να μας μεταφέρει την εμπειρία που θα είχε ένας native speaker με τη σειρά. Επομένως ας την αποδώσει πιστά».

«Words are just words. Οι λέξεις δεν πρέπει να προσβάλλουν τον άνθρωπο, είναι ο άνθρωπος και η περίσταση που μπορεί να κάνει μέχρι και την πιο αθώα λέξη να μοιάζει με την χειρότερη. Κατά την γνώμη μου οι υποτιτλιστές πρέπει να αποδίδουν τις βωμολοχίες στον υποτιτλισμό, τόσο στην τηλεόραση όσο και στα συνδρομητικά κανάλια, με εξαίρεση τις ταινίες ή σειρές που προβάλλονται μεσημεριανές - απογευματινές ώρες, ώρες δηλαδή που παρακολουθούν παιδιά».

Στα παραπάνω σχόλια φαίνονται ξεκάθαρα κάποια βασικά κομμάτια του υποτιτλισμού. Αρχικά, είναι πολύ σημαντικό το ύφος της σειράς ή της ταινίας, καθώς όπως βλέπουμε και στο πρώτο σχόλιο, το άτομο που απάντησε χαρακτήρισε αστείο το γεγονός του να αλλάξεις ύφος και τόνο στους χαρακτήρες. Όταν λοιπόν αυτοί χρησιμοποιούν βωμολοχίες είτε για να προσβάλλουν κάποιον, είτε για να εκφράσουν τα έντονα συναισθήματά τους, είτε γιατί έτσι είναι η προσωπικότητά τους, ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο, ο υποτιτλιστής θα πρέπει να εισάγει αυτό το έντονο συναίσθημα στις αποδόσεις του. Εξάλλου, όπως υποστηρίζεται και στο δεύτερο σχόλιο, η πλειοψηφία των θεατών θέλουν μια ολοκληρωμένη εμπειρία θέασης, χωρίς

λογοκρισία, όπως ακριβώς θα την έβλεπε εάν η ταινία είχε γυριστεί στην μητρική του γλώσσα.

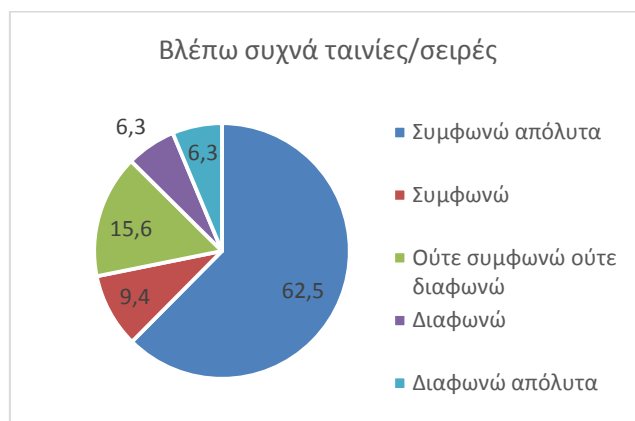
Τέλος, θίγεται και ένα ακόμα καίριο θέμα που έχουμε αναφέρει ξανά, το θέμα της ώρας προβολής. Υποστηρίζεται πως τις μεσημεριανές και απογευματινές ώρες, όπου κατά κύριο λόγο είναι οι ώρες που παρακολουθούν παιδιά, οι βωμολοχίες πρέπει να αποδίδονται με μικρότερη ένταση, ή να απαλείφονται. Με την ερώτηση *«Η ώρα προβολής της σειράς/ταινίας στην τηλεόραση, πρέπει να επηρεάζει την απόδοση των βωμολογιών»* φαίνεται πως συμφωνεί η πλειοψηφία των ατόμων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, δηλαδή 92 άτομα από τους 135. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει όμως, μερικές φορές ένα υλικό υποτιτλίζεται με σκοπό να παιχτεί βραδινές ώρες, και σε επόμενες χρονιές που πιθανότατα θα παιχτεί ξανά σε επανάληψη, η ώρα μπορεί να αλλάξει, οι υπότιτλοι όμως θα παραμείνουν ίδιοι. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο υποτιτλιστής δεν μπορεί να προβλέψει την επικείμενη αλλαγή ώρας, με αποτέλεσμα οι υπότιτλοι να διατηρήσουν τις άσεμνες αποδόσεις τους. Σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις μπορούν να δημιουργηθούν εκ νέου υπότιτλοι.

7. Δεύτερο ερωτηματολόγιο: Δημογραφικά στοιχεία

Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συμμετείχαν 32 άτομα. Από αυτούς, οι 24 είναι γυναίκες, δηλαδή το 75%, και οι 8 είναι άνδρες, δηλαδή το 25%. Οι περισσότεροι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 18 έως 25, τα 23 άτομα, δηλαδή το 71,9%. Οι υπόλοιποι 8 βρίσκονται μεταξύ των 26-35 (25%), ενώ ένας ανήκει στην κατηγορία των 36-45 (3,1%). Από το σύνολο των ερωτηθέντων, ο ένας έχει παιδιά, ενώ το υπόλοιπο 96,9%, δηλαδή 31 άτομα, δεν έχουν. Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, 13 άτομα, δηλαδή το 40,6% είναι φοιτητές ή απόφοιτοι ΑΕΙ, 13 είναι φοιτητές ή κάτοχοι μεταπτυχιακού, 5 άτομα (15,6%) είναι φοιτητές/απόφοιτοι ΤΕΙ, και ένας (3,1%) είναι φοιτητής/κάτοχος διδακτορικού.

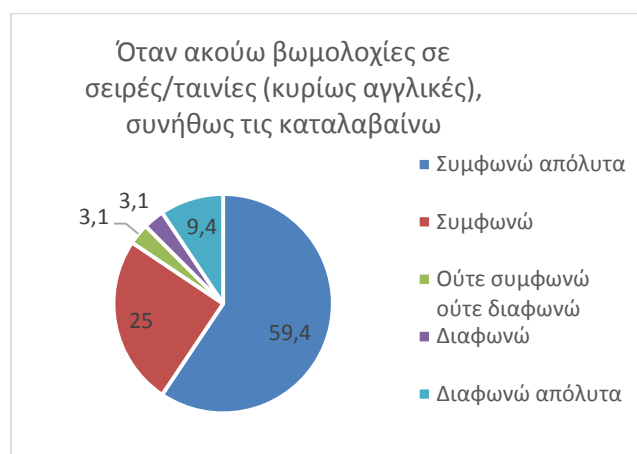
Σημαντικό μέρος των δημογραφικών στοιχείων αποτελεί ο τόπος διαμονής κατά τα παιδικά χρόνια, και ο τρέχων τόπος διαμονής. 13 άτομα, δηλαδή το 40,6%, κατά την παιδική τους ηλικία έζησαν σε πόλη. 10 άτομα, με άλλα λόγια το 31,3% των ερωτηθέντων, έμειναν σε μεγαλούπολη. Σε χωριό έμειναν 4 άτομα, το 12,5%, ενώ το υπόλοιπο 15,6%, δηλαδή τα υπόλοιπα 5 άτομα, έμειναν σε κωμόπολη. Σήμερα, η πλειοψηφία, δηλαδή 19 άτομα (59,4%) μένουν σε πόλη, 11 άτομα (34,4%) μένουν σε μεγαλούπολη, 1 άτομο μένει σε νησί (3,1%), και 1 σε κωμόπολη.

7.1. Ανάλυση Πρώτης Ενότητας

Γράφημα 18

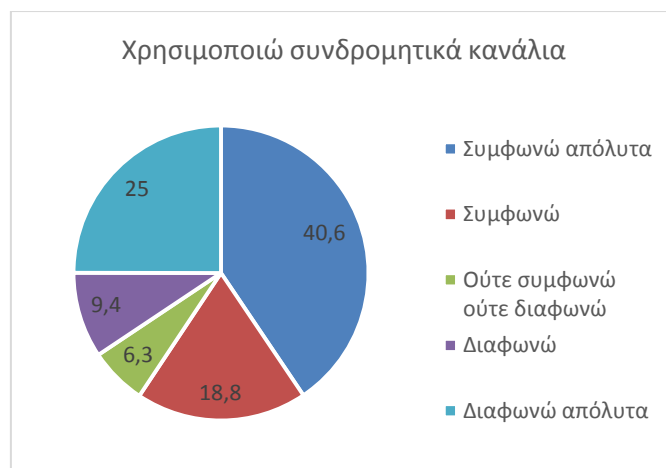
Όπως βλέπουμε και στο διάγραμμα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων βλέπει συχνά ταινίες ή/και σειρές. Πιο συγκεκριμένα, 23 άτομα απάντησαν θετικά (71,9%), 5 κράτησαν ουδέτερη στάση (15,6), και 4 άτομα διαφώνησαν (12,6%).

Γράφημα 19

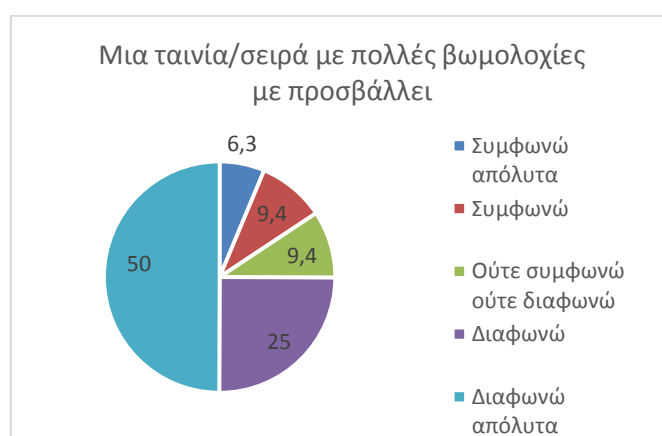
Το μεγαλύτερο μέρος του κοινού μας φαίνεται να καταλαβαίνει τις βωμολοχίες, όταν αυτές υπάρχουν σε ένα οπτικοακουστικό υλικό. Πιο συγκεκριμένα, 27 άτομα αποκρίθηκαν θετικά, δηλαδή το 84,4%, ένας έμεινε ουδέτερος (3,1%), ενώ 4 άτομα διαφώνησαν (12,5%).

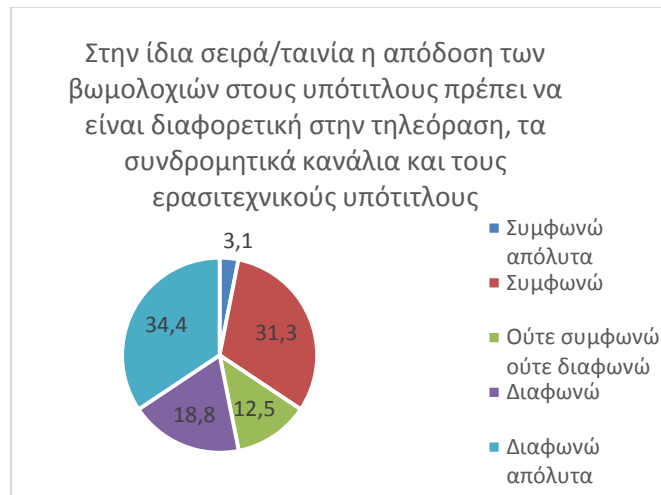
Γράφημα 20

Επιπλέον, οι περισσότεροι χρησιμοποιούν συνδρομητικά κανάλια. Αναλυτικά, το 59,4% συμφώνησε, δηλαδή 19 άτομα, 2 άτομα (6,3%) επέλεξαν «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ», ενώ οι υπόλοιποι 1, δηλαδή το υπόλοιπο 34,4%, διαφώνησε.

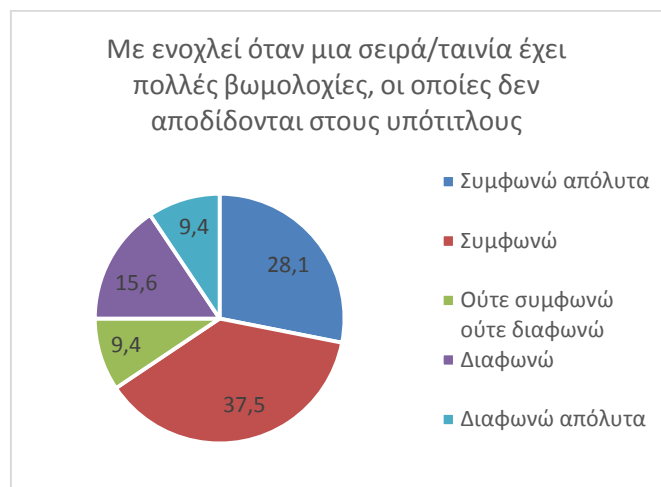
Γράφημα 21

Οι ερωτηθέντες φαίνεται να έχουν ανοχή στις βωμολοχίες. Από τους 32, οι 5 απάντησαν πως προσβάλλονται από μια σειρά/ταινία με πολλές βωμολοχίες, δηλαδή το 15,7%, οι 3 έμειναν ουδέτεροι (9,4%), ενώ οι υπόλοιποι 17 αποκρίθηκαν πως διαφωνούν (75%).

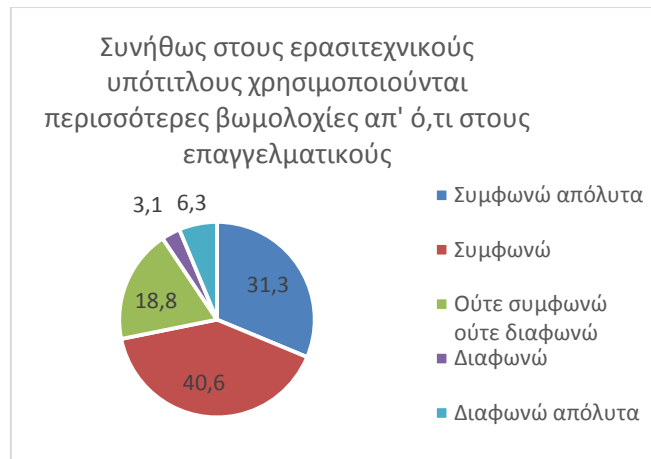
Γράφημα 22

Η πλειοψηφία διαφώνησε με την συγκεκριμένη φράση. Το 53,2%, δηλαδή 17 άτομα ήταν διαφώνησαν, 11 άτομα (34,4%) συμφώνησαν και 4 άτομα επέλεξαν πως ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν (15,5%).

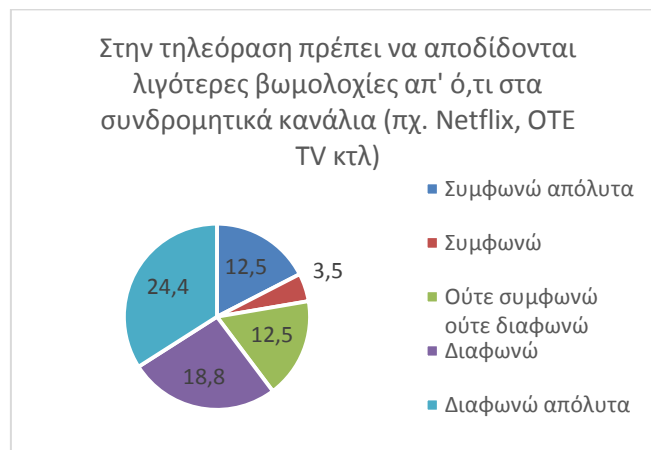
Γράφημα 23

Όπως είδαμε παραπάνω, η πλειοψηφία των ατόμων φαίνεται πως δεν προσβάλλεται με μια σειρά ή/και ταινία η οποία περιέχει πολλές βωμολοχίες. Αυτή η ερώτηση δηλώνει πως οι περισσότεροι, όχι μόνο δεν προσβάλλονται από τις βωμολοχίες, αλλά αντίθετα ενοχλούνται όταν αυτές υπάρχουν στο πρωτότυπο οπτικοακουστικό υλικό αλλά όχι στους υπότιτλους. Αναλυτικά, 21 άτομα συμφώνησαν με την παραπάνω φράση, δηλαδή το 65,6%, 3 άτομα κράτησαν ουδέτερη στάση (9,4%), και 8 άτομα διαφώνησαν (25%).

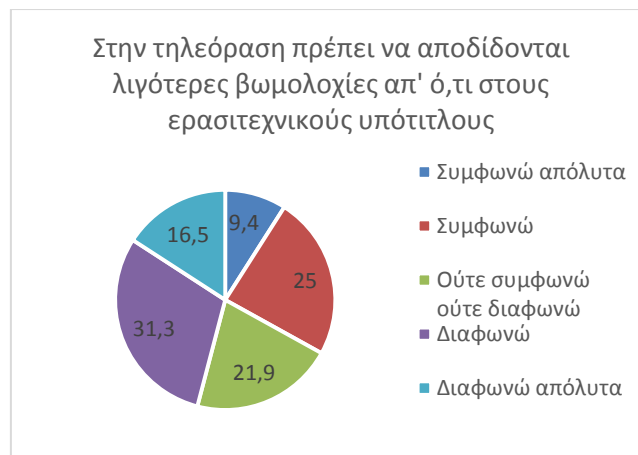
Γράφημα 24

Όπως και στο πρώτο ερωτηματολόγιο, έτσι και σε αυτό, οι συμμετέχοντες υποστηρίζουν την άποψη πως στους ερασιτεχνικούς υπότιτλους συναντάμε περισσότερες βωμολοχίες από ότι στους επαγγελματικούς. Με αυτή την άποψη συμφωνεί το 71,3% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, δηλαδή οι 23. Οι 6 κράτησαν ουδέτερη στάση, δηλαδή το 18,8%, ενώ διαφώνησαν μόλις 3 άτομα (9,4%).

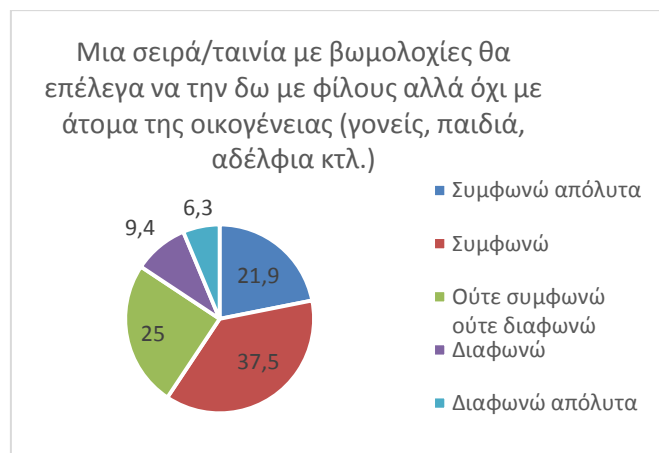
Γράφημα 25

Στην συγκεκριμένη ερώτηση το 50% των ερωτηθέντων αποκρίθηκε θετικά, δηλαδή 16 άτομα, 4 άτομα διατήρησαν ουδέτερη στάση (12,5%), ενώ το υπόλοιπο 37,6%, δηλαδή τα υπόλοιπα 12 άτομα, ήταν αρνητικοί.

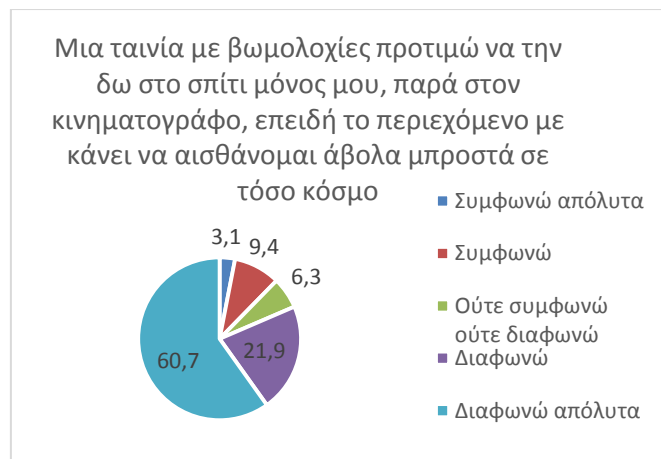
Γράφημα 26

Με την παραπάνω φράση συμφώνησαν 11 άτομα (34,4%), 7 ήταν ουδέτεροι (21,9%), ενώ οι υπόλοιποι 14 διαφώνησαν (43,8%).

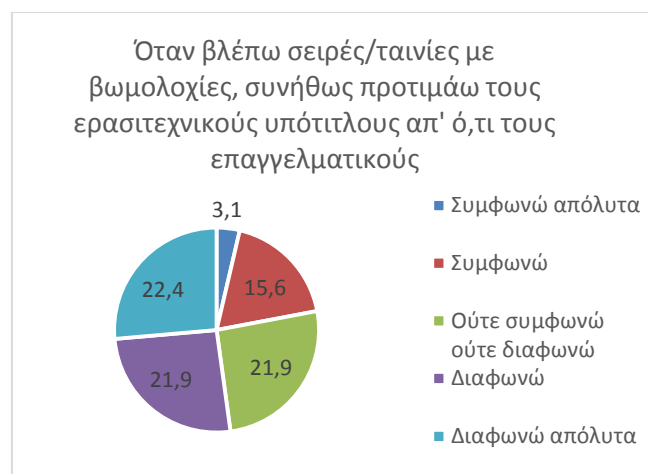
Γράφημα 27

Εδώ φαίνεται πως στους περισσότερους δημιουργείται αυτό το αίσθημα ντροπής όταν βρίσκονται με την οικογένεια τους, αίσθημα που δεν δημιουργείται όταν βρίσκονται με τους φίλους τους. Μιλώντας με ποσοστά, το 59,4% συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση, δηλαδή 19 άτομα, το 25% παραμένει ουδέτερο (8 άτομα), και το υπόλοιπο 15,7% διαφωνεί, δηλαδή 5 άτομα.

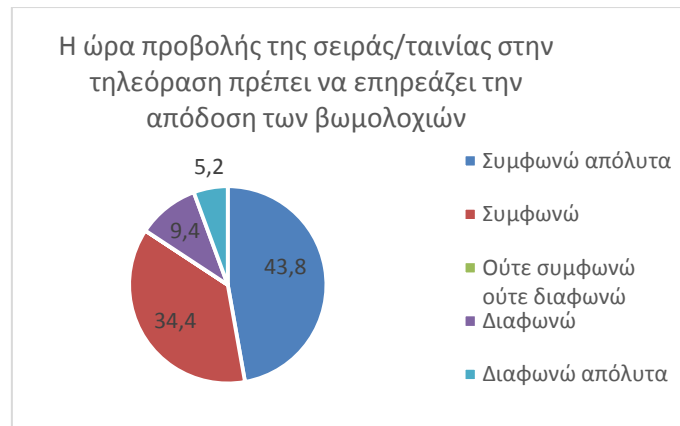
Γράφημα 28

Το ίδιο δεν φαίνεται να ισχύει με άγνωστο πληθυσμό, καθώς αυτοί που αισθάνονται άσχημα στον κινηματογράφο είναι μόλις το 12,5%, δηλαδή 4 άτομα. 2 άτομα παρέμειναν ουδέτεροι (6,3%), ενώ οι περισσότεροι διαφώνησαν. Αυτοί που διαφώνησαν είναι 26 άτομα, και αποτελούν το 81,3 των συμμετεχόντων.

Γράφημα 29

Επίσης, λίγοι είναι αυτοί που προτιμάνε τους ερασιτεχνικούς υπότιτλους από τους επαγγελματικούς (6 άτομα, 18,7%). Η πλειοψηφία προτιμάει τους επαγγελματικούς (19 άτομα, 59,4%), ενώ 7 άτομα επέλεξαν πως ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν (21,9%).

Γράφημα 30

Εδώ η διαφορά φαίνεται να είναι μεγάλη, με το 78,2% των ερωτηθέντων να συμφωνούν πως η ώρα προβολής πρέπει να επηρεάζει την απόδοση των βωμολοχιών, δηλαδή 25 άτομα. Οι υπόλοιποι 7, δηλαδή το υπόλοιπο 21,9%, διαφώνησαν.

Γράφημα 31

Στην τελευταία ερώτηση της συγκεκριμένης ενότητας τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι περισσότεροι δεν προσβάλλονται περισσότερο με τις βωμολοχίες που σχετίζονται με την θρησκεία. Το ποσοστό αυτό είναι 62,5%, και μεταφράζεται σε 20 άτομα. Ακόμα, 9 άτομα φαίνεται πως προσβάλλονται περισσότερο, δηλαδή το 28,2%, ενώ 3 άτομα διατηρούν ουδέτερη στάση (9,4%).

7.1.1. Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ενότητας είναι παρόμοια και στα δύο ερωτηματολόγια. Μάλιστα, φαίνεται πως τα ποσοστά είναι αρκετά κοντά σε όλες τις ερωτήσεις, τουλάχιστον όσο αφορά την άποψη της πλειοψηφίας. Για να μην μακρηγορήσουμε, θα σχολιάσουμε συγκεκριμένες ερωτήσεις και απαντήσεις. Αρχικά, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ερώτηση *«Με ενοχλεί όταν μια σειρά/ταινία έχει πολλές βωμολοχίες, οι οποίες δεν αποδίδονται στους υπότιτλους»*. Όπως και στο προηγούμενο ερωτηματολόγιο, έτσι και εδώ, η πλειοψηφία, δηλαδή το 65,6% αποκρίθηκε θετικά. Στο προηγούμενο, αυτό το ποσοστό ανέρχεται στο 55,5%. Την συγκεκριμένη ερώτηση μπορούμε να την συνδυάσουμε με την εξής: *«Μια ταινία/σειρά με πολλές βωμολοχίες με προσβάλλει»*, στην οποία η πλειοψηφία αποκρίθηκε αρνητικά. Συμπερασματικά, το κοινό μας εμφανίζει μεγάλη ανοχή στις βωμολοχίες, όταν αυτές προβάλλονται σε μια σειρά ή σε μια ταινία. Μάλιστα, φαίνεται πως επιζητούν την απόδοση τους στους υπότιτλους. Εδώ βέβαια θα μπορούσαμε να σημειώσουμε πως όλοι οι ερωτηθέντες είναι υψηλού μορφωτικού επιπέδου, και νέοι σε ηλικία.

Στην συνέχεια, φαίνεται πως πολλοί από αυτούς θα προτιμούσαν να δουν ένα οπτικοακουστικό υλικό που έχει βωμολοχίες, με φίλους, παρά με μέλη της οικογένειάς τους. Αυτό όμως δεν συμβαίνει όταν πρόκειται για κινηματογράφο. Αυτό σημαίνει πως το αίσθημα ντροπής ή ενόχλησης που πιθανόν να δημιουργήσει το περιεχόμενο της ταινίας, καθορίζεται από προσωπικούς παράγοντες με συναισθηματική φόρτιση, καθώς όταν μιλάμε για προβολή της ταινίας με άγνωστο κοινό, τότε το κοινό μας δεν επηρεάζεται ψυχολογικά. Παρατηρώντας τα δημογραφικά στοιχεία στις παραπάνω ερωτήσεις δεν μπορούμε να βγάλουμε κάποιο ασφαλές συμπέρασμα, καθώς είναι όλοι άτομα διαφορετικών ηλικιών, που μεγάλωσαν σε διαφορετικά μέρη, χωρίς να υπάρχει κάποιο εμφανές κοινό στοιχείο. Το μόνο που θα μπορούσαμε να σημειώσουμε στην συγκεκριμένη περίπτωση, είναι ότι το μοναδικό άτομο από τους ερωτηθέντες που έχει παιδιά, απάντησε πως συμφωνεί με την φράση *Μια σειρά/ταινία με βωμολοχίες θα επέλεγα να την δω με φίλους αλλά όχι με άτομα της οικογένειας (γονείς, παιδιά, αδέρφια κτλ)*.

Όσον αφορά την θρησκεία, η πλειοψηφία φαίνεται να μην ενοχλείται ιδιαίτερα από τις βωμολοχίες που αφορούν την θρησκεία, αλλά τις αντιμετωπίζουν όπως και τις υπόλοιπες βωμολοχίες. Τέλος, είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως τις

συγκεκριμένες απαντήσεις τις έδωσε ένα κοινό το οποίο στο μεγαλύτερο μέρος του, δηλαδή το 84,4%, απάντησε πως καταλαβαίνει τις βωμολοχίες σε μια ταινία ή/και σειρά, όταν τις ακούει. Αυτό είναι ένα πολύ βασικό στοιχείο, καθώς εάν κάποιος δεν καταλαβαίνει την βωμολοχία τότε δεν θα περιμένει να την δει στην απόδοση. Συνεπώς, τα αποτελέσματα δεν θα ήταν τόσο ισχυρά.

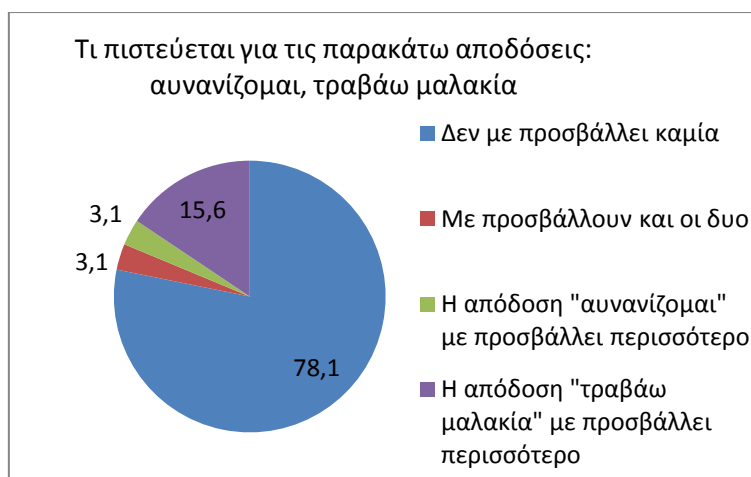
7.2. Ανάλυση Δεύτερης Ενότητας

Οι αποδόσεις σε αυτή την ενότητα προέρχονται από το πρώτο επεισόδιο της σειράς Big Mouth. Πιο συγκεκριμένα είναι η απόδοση των επαγγελματιών και τον ερασιτεχνικών υποτίτλων, στην ίδια φράση.

Γράφημα 32

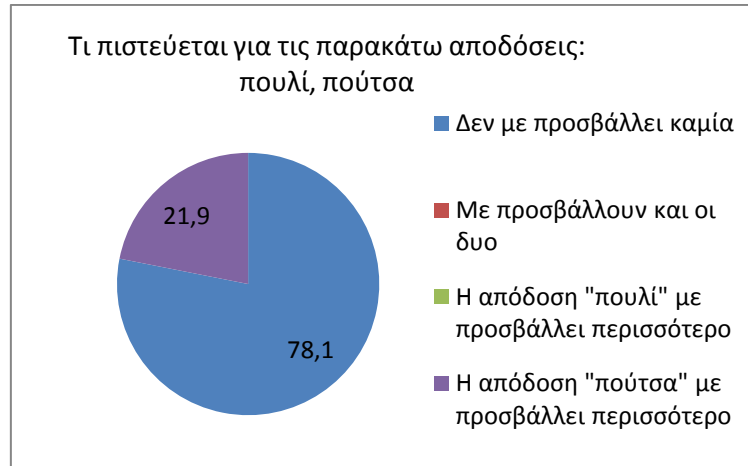
Στην παραπάνω ερώτηση 29 άτομα υποστήριξαν πως δεν τους προσβάλλει καμία από τις δύο αποδόσεις, ενώ 3 άτομα θεώρησαν την φράση «τι στον πούτσο», περισσότερο προσβλητική.

Γράφημα 33

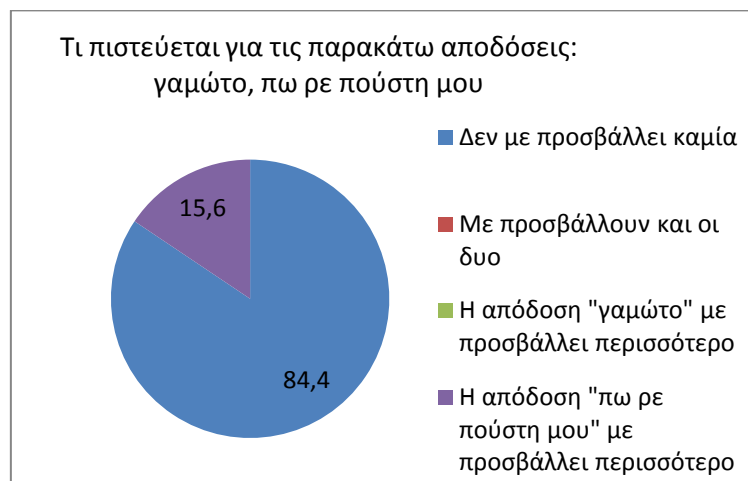
Σε αυτή την περίπτωση οι απόψεις διίστανται. 25 άτομα θεωρούν πως καμία από τις αποδόσεις δεν είναι προσβλητική. 1 άτομο πιστεύει πως τον προσβάλλουν και

οι δύο, εξίσου. 1 άτομο απάντησε πως η απόδοση «αυνανίζομαι» τον προσβάλλει περισσότερο, ενώ 5 άτομα υποστήριξαν πως η απόδοση «τραβάω μαλακία» είναι πιο προσβλητική.

Γράφημα 34

Εδώ, 25 άτομα φαίνεται πως δεν προσβάλλονται από καμία απόδοση, ενώ 7 άτομα προσβάλλονται από την απόδοση «πούτσα».

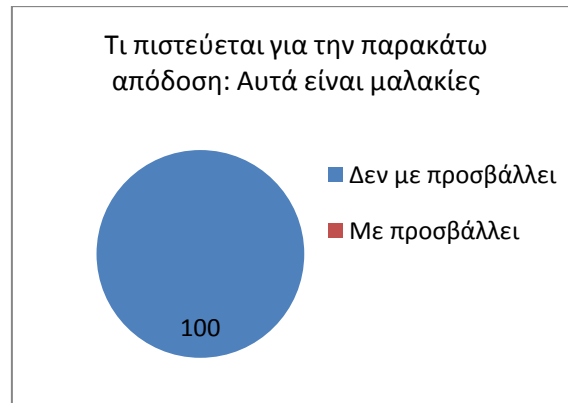

Γράφημα 35

Αντίστοιχα, 27 άτομα επέλεξαν την απάντηση «Δεν με προσβάλλει καμία», ενώ οι υπόλοιποι 5 φαίνεται να προσβάλλονται περισσότερο με την φράση «πω ρε πούστη μου».

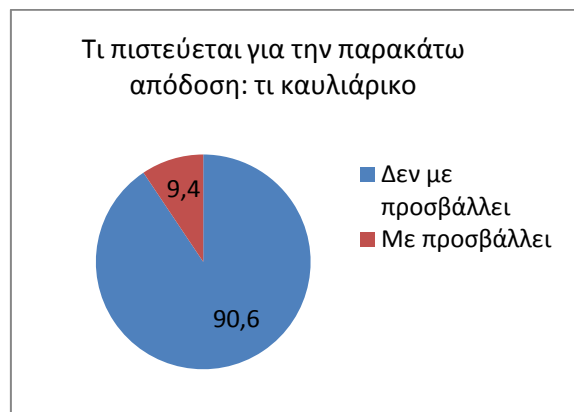
7.3. Ανάλυση Τρίτης Ενότητας

Σε αυτό το κομμάτι θα μελετήσουμε την τελευταία ενότητα των ερωτηματολογίων.

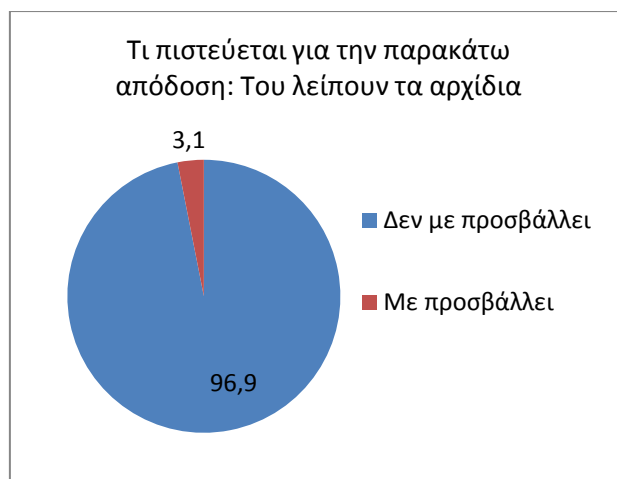
Γράφημα 36

Στην πρώτη ερώτηση της τελευταίας ενότητας φαίνεται πως υπάρχει ομοφωνία, καθώς το 100% των περιπτώσεων υποστηρίζει πως δεν προσβάλλεται από την παραπάνω φράση.

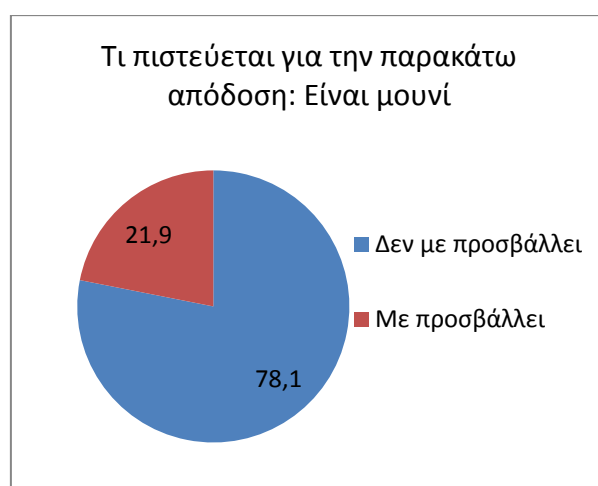
Γράφημα 37

Δεν ισχύει το ίδιο για την φράση «τι καυλιάρικο», καθώς 3 άτομα υποστήριξαν πως προσβάλλονται, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους 29 που απάντησαν αρνητικά.

Γράφημα 38

Παρόμοια, 31 άτομα δεν προσβάλλονται από την παραπάνω φράση, ενώ 1 άτομο υποστηρίζει πως τον προσβάλλει.

Γράφημα 39

Τέλος, 25 άτομα δεν προσβάλλονται από την συγκεκριμένη φράση, ενώ 7 άτομα την θεωρούν προσβλητική.

7.4. Συμπεράσματα

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, υπάρχουν πολλών ειδών βωμολοχίες. Η επιρροή της κάθε βωμολοχίας και η επίδραση που αυτή έχει στον άνθρωπο, είναι διαφορετική. Από τα αποτελέσματα της πρώτης ενότητας συμπεράναμε πως το κοινό μας δεν προσβάλλεται εύκολα από τις βωμολοχίες. Για να δούμε στην πράξη αυτή την θεωρία, δημιουργήσαμε την δεύτερη ενότητα στα ερωτηματολόγια μας.

Παρ' όλο που υπάρχουν κάποια άτομα που επέλεξαν συγκριμένες αποδόσεις, υποστηρίζοντας πως τους προσβάλλουν περισσότερο, η πλειοψηφία επέλεξε την απάντηση «Δεν με προσβάλλει καμία». Κρίναμε, πως οι αποδόσεις, παρ' όλο που αναφέρονται στην ίδια φράση, κουβαλάνε διαφορετική ένταση. Οι επαγγελματίες υποτιτλιστές, στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, φαίνεται να επιλέγουν τις αποδόσεις που έχουν όσο το δυνατόν μικρότερο αντίκτυπο, κρατώντας όμως το ύφος και το άσεμνο λεξιλόγιο. Παρ' όλα αυτά, τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι ερωτηθέντες αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο όλες τις αποδόσεις. Επιπρόσθετα, αναφερόμενοι στα δημογραφικά στοιχεία, πρέπει να υπενθυμίσουμε πως το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε κατά κύριο λόγο από άτομα που ανήκουν στο ηλικιακό φάσμα των 18-25.

Όσον αφορά την τρίτη και τελευταία ενότητα, φαίνεται πως τα αποτελέσματα μοιάζουν αρκετά. Και σε αυτή την περίπτωση η συντριπτική πλειοψηφία υποστηρίζει πως δεν προσβάλλεται από τις αποδόσεις που τους δώσαμε, η οποίες, κατά την κρίση μας ήταν διαβαθμισμένης έντασης. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί πως το 100% των ατόμων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο υποστήριξε πως δεν τους προσβάλλει η φράση «αυτά είναι μαλακίες». Με την λέξη *μαλάκας* και *μαλακίες* ασχοληθήκαμε και σε προηγούμενο κομμάτι της εργασίας. Είναι μια λέξη η οποία έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική καθημερινότητα και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιείται με θετικό πρόσημο. Τα άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο φαίνεται πως υποστηρίζουν την συγκεκριμένη άποψη.

Επίσης, θα κάνουμε μια σύντομη αναφορά στην φράση «είναι μουνί». Είναι ενδιαφέρον το γεγονός πως όσοι απάντησαν πως τους προσβάλλει, είναι γυναίκες. Είναι πιθανό οι συγκριμένες απαντήσεις να προέρχονται από το γεγονός ότι πολλές φορές χρησιμοποιούνται γυναικεία μέρη με αρνητική σημασία. Πιο αναλυτικά, στο συγκεκριμένο επεισόδιο η φράση χρησιμοποιήθηκε με σκοπό να προσβάλλει, ενώ πολλές φορές την έχουμε δει να χρησιμοποιείται σε άλλο συγκείμενο, εκφράζοντας

τον θαυμασμό για μια όμορφη γυναίκα, με τέτοιον τρόπο ο οποίος εν τέλει καταλήγει να είναι προσβλητικός, παρά κολακευτικός. Φυσικά αυτό είναι απλώς μια εικασία, και τα αποτελέσματα είναι πολύ μικρά για να βγάλουμε ασφαλή συμπεράσματα, είναι όμως μια καλή βάση για περαιτέρω έρευνα.

Ακόμα, εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα σχόλια που έκαναν οι συμμετέχοντες. Παραθέτουμε μερικά εξ' αυτών.

«Οι βωμολοχίες θεωρώ ότι δεν θα πρέπει να παραλείπονται, απ' τη στιγμή που έχει επιλέξει να τις χρησιμοποιήσει ο δημιουργός. οι βωμολοχίες που θα ήταν πιο πιθανό να μ'ενοχλήσουν είναι ρατσιστικού ή σεξιστικού περιεχομένου».

«Κατά την προσωπική μου άποψη η ώρα προβολής ενός προγράμματος ή η καταλληλότητά του θα πρέπει να κρίνονται με βάση το ίδιο το πρόγραμμα και όχι με βάση το μετριασμό ή μη των βωμολογιών στους υποτίτλους του. Όταν αυτές κατέχουν βασικό ρόλο στο πρόγραμμα που επιλέγω, δεν θέλω να υπάρχει "λογοκρισία" στους υποτίτλους. Η ξένη γλώσσα ενός προγράμματος δεν θα πρέπει να λειτουργεί σαν "στεγανό" για την παρακολούθησή του ή μη από π.χ. ανήλικους. Όσο για το εάν οι πολλές βωμολοχίες με προσβάλλουν, αυτό και πάλι θα εξαρτηθεί από το ίδιο το πρόγραμμα. Το γραπτό δεν με σοκάρει περισσότερο απ' το προφορικό. Ας μην ξεχνάμε ότι το περισσότερο "βρίσιμο" σήμερα το "ρίχνουμε" μέσω chat».

«Ο γραπτός λόγος δεν πρέπει να προσβάλλει τους ανθρώπους περισσότερο από τον προφορικό. Επίσης, όταν ένας ενήλικας αποφασίσει να δει μια σειρά με βωμολοχίες, το κάνει συνήθως εν γνώση του, άρα αφού υπάρχουν στην ταινία γιατί να μην αποδοθούν στους υπότιτλους;!».

«Στους επαγγελματικούς υπότιτλους πρέπει να έχουμε βωμολοχίες όσο και στους ερασιτεχνικούς, αρκεί να μην είναι τόσες πολλές τις ώρες που βλέπουν παιδιά. Δεδομένου όμως πως συνήθως οι "κακές" ταινίες παίζουν αργά, τότε θα έπρεπε οι υποτιτλιστές να τα γράφουν όλα».

Ενώ, ένας ακόμα συμμετέχων αποφάσισε να συνοψίσει τα πάντα σε μια φράση, «δεν με προσβάλλει τίποτα».

Επίλογος

Σύμφωνα με όσα έχουμε αναλύσει ως τώρα, μπορούμε να καταλήξουμε με ασφάλεια στο συμπέρασμα πως οι βωμολοχίες, οι λέξεις ταμπού, και γενικότερα οι φράσεις και οι λέξεις που ανήκουν στην κατηγορία του άσεμνου λεξιλογίου, αποτελούν τροχοπέδη στην δουλειά των υποτιτλιστών. Δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν λογοκριθεί αποδόσεις πριν καν δημοσιευτούν, καθώς η εταιρία ή ο πελάτης θεώρησε πως μπορεί να προσβάλλουν το κοινό. Επίσης, οι ερασιτεχνικοί υπότιτλοι έχουν κατηγορηθεί πολλές φορές για την ελευθερία και την χυδαιότητα που τους χαρακτηρίζει.

Παρ' όλο που αριθμός των συμμετεχόντων είναι μικρός ώστε να μπορέσουμε να πούμε με βεβαιότητα τι ισχύει πλέον στην χώρα μας, δεν παύει να είναι ικανοποιητικός και να αντιπροσωπεύει μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, η οποία προέρχεται από διάφορα ηλικιακά φάσματα και καλύπτει διάφορα δημογραφικά στοιχεία. Είναι λοιπόν μια πολύ καλή βάση για να διατυπώσουμε την εξής θέση. Τα δεδομένα έχουν αλλάξει. Οι άνθρωποι έχουν αρχίσει να αποκτάνε μεγαλύτερη ανοχή προς τις βωμολοχίες, έχουν εξοικειωθεί και δεν προσβάλλονται από μια σειρά ή/και μια ταινία που περιέχει άσεμνο λεξιλόγιο. Μάλιστα, πολλοί είναι αυτοί που ενοχλούνται όταν καταλαβαίνουν μια βωμολοχία και δεν την βλέπουν να αποδίδεται. Συνεπώς, οι οδηγίες που δίνουν οι εταιρίες στους υποτιτλιστές, θα πρέπει να αναθεωρηθούν, έστω και σε μικρό βαθμό, με τέτοιο τρόπο ώστε οι υπότιτλοι να κρατάνε τον χαρακτήρα και το ύφος του υλικού που προβάλλεται. Εδώ μπορούμε να σημειώσουμε, πως στην αλλαγή αυτή φαίνεται να έχουν συμβάλει σημαντικά τα συνδρομητικά κανάλια, συμπεριλαμβανομένου του Netflix, καθώς και η εξέλιξη του fansubbing.

Η συγκεκριμένη έρευνα αφορά την Ελλάδα. Για περαιτέρω έρευνα θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον να μελετηθούν οι αντίστοιχες συνήθειες και απόψεις σε άλλες χώρες, εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα δημογραφικά στοιχεία.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Munday, J., Φιλιππάτος, Α. (μτφ) (2002), *Μεταφραστικές Σπουδές*, Μεταίχμιο: Αθήνα.
- Κεντρωτής, Γ. (1996), *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*, Διάυλος: Αθήνα.
- Κοψαχείλη, Ε. (2017), *Η μετάφραση του άσεμνου λεξιλογίου στους υπότιτλους. Παρουσιάζοντας μια ενδεικτική εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στα ελληνικά μέσα προβολής και η περίπτωση της ταινίας Sweet Sixteen του Ken Loach*, Διπλωματική εργασία. Ιόνιο Πανεπιστήμιο: Κέρκυρα.
- Κρίμπας, Π. Γ. (2005), *Συμβολή στη Μεταφρασεολογία*, Εκδόσεις Γρηγόρη: Αθήνα.
- Μπατσαλιά, Φ., Σελλά-Μάζη, Ε. (2010), *Γλωσσολογική Προσέγγιση στη Θεωρία και τη Διδακτική της Μετάφρασης*, Εκδόσεις Παπαζήση: Αθήνα.
- Πατσιάλα, Φ. (2017), *Η μετάφραση του υβρεολόγιου στο αστυνομικό μυθιστόρημα*, Διπλωματική Εργασία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη.
- Σοκόλη, Σ. (2005), *Υποτιτλιστικές Νόρμες στην Ελλάδα και στην Ισπανία*, Universitat Autònoma de Barcelona, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: Πάτρα
- Χριστοπούλου, Κ. (2010), *Το Άσεμνο Λεξιλόγιο της Νέας Ελληνικής: Μια μελέτη των Μορφολογικών, Σημασιολογικών και Πραγματολογικών χαρακτηριστικών του*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών: Πάτρα.
- Allan, K. & Burridge, K. (2006), *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*, Cambridge University Press: New York.
- Broadcasting Standards Authority (2010), *What not to swear*.
<http://www.bsa.govt.nz/assets/Research/What-Not-to-Swear-Full-BSA2010.pdf>.
Τελευταία προσπάθεια: 11/1/2019
- Bucaria, C. (2009), *Translation and censorship on Italian TVQ an inevitable love affair?*, Master's thesis, Università di Bologna (Forlì): Bologna.
- Chaume, F. (2013), *Translation and Entertainment* "The turn of audiovisual translation: New audiences and new technologies", John Benjamin Publishing Company: Amsterdam and Philadelphia.
- Chaume, F. (2018), "Is audiovisual translation putting the concept of translation up against the ropes?", Journal of Specialised Translation, Issue 30, July 2018
- Diaz Cintas & Aline Remael (2014), *Audiovisual Translation: Subtitling*, Routledge: New York.
- Diaz Cintas, "Sex, (sub)titles and videotapes" in ResearchGate, January 2001

https://www.researchgate.net/publication/314261083_Sex_subtitles_and_videotapes
Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Ferklova, S. (2017) *Subtitles vs Dubbings: Approaches to Translation of Swear Words and Slang in Film*, Master's Diploma Thesis. Masaryk University Faculty of Arts: Brno

Gottlieb, H. (2004) Subtitles and International Anglification. *Nordic Journal of English Studies* Vol. 3, No. 1, 219-230. Available at:
<http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/njes/article/view/244/241> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Gottlieb, H. (2005) Multidimensional Translation: Semantics turned Semiotics. *EU-High-Level Scientific Conference Series, MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*. Available at
http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Gottlieb_Henrik.pdf Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Gottlieb, H. (1994) “Subtitling: Diagonal translation”, *Perspectives*, 2:1, 101-121, DOI: 10.1080/0907676X.1994.9961227, Published online: 28 Apr 2010 (last try: 10/3/2018).

Lie, S. (2013), *Translate this, motherfucker! A contrastive study on the subtitling of taboo words*, Universitetet I Oslo: Oslo.

Matkivska, N. (2014), “Augiovisual translation: Conception, Types, Characters’ Speech and Translation Strategies Applied”, *Studies About Languages*, NO. 25. Available at: <http://www.kalbos.ktu.lt/index.php/KStud/article/view/8516> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 24/2/2019

Mattsson, J. (2006), *Linguistic Variation in Subtitling: The subtitling of swearwords and discourse markers on public television, commercial television and DVD*. http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Mattsson_Jenny.pdf. Τελευταία προσπάθεια: 11/1/2019

Mattsson, J. (2006) *Linguistic Variation in Subtitling: The subtitling of swearwords and discourse markers on public television, commercial television and DVD. EU-High-Level Scientific Conference Series, MuTra 2006 – Audiovisual Translation Scenarios: Conference Proceedings*. Available at:
http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Mattsson_Jenny.pdf Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Midjord S. M. (2013), *Swearing in Subtitles*, Aarhus Universitet: Aarhus, Denmark.

Netflix Greek Style Guide: <https://partnerhelp.netflixstudios.com/hc/en-us/articles/235511047-Greek-Timed-Text-Style-Guide> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Pujol, D., “The Translation of Dubbing of ‘Fuck’ into Catalan: The Case of *From Dusk till Dawn*”, *The Journal of Specialized Translation*, Issue 06, July 2006

http://www.jostrans.org/issue06/art_pujol.php Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Karjalainen, M. (2002), *Where have all the swearwords gone?*, Pro Gradu thesis, University of Helsinki: Helsinki

Kajingulu, S.M. (2010), *Investigating norms in interlingual subtitling: a systemic functional perspective*, *Perspectives: Studies in Translatology*, 18:4, 251-274, DOI: 10.1080/0907676X.2010.482993. Available at: <http://dx.doi.org/10.1080/0907676X.2010.482993> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Scandura, L. G. (2014), “Sex, Lies and TV: Censorship and Subtitling”, *Meta: Translators’ Journal*, vol. 19, p. 125-164
<https://www.erudit.org/en/journals/meta/2004-v49-n1-meta733/009028ar/>
Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Zoe de Linde, “‘Read my lips’ subtitling principles, practices and problems”, *Perspectives*, 3:1, 9-20. DOI: 10.1080/0907676X.1995.9961245, 1995, Published online: 28 Apr 2010 Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 10/3/2018.

Περαιτέρω βιβλιογραφία

Κωστοπούλου – Δίγκα, Λ. (2011), *Η προβληματική της μετάφρασης στον υποτιτλισμό: Ανάλυση μεταφραστικών τεχνικών και εφαρμογές στη διδακτική των γλωσσών*, Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη.

Andersson, L. & Trudgill, P. (1990), *Bad Language*, Basil Blackwell LTD: Oxford

Assis, R. A. (2001), “Features of oral and written communication in subtitling”, Gambier, Y. & Gottlieb, H. (eds) *(Multi) Media Translation: Concepts, practices, and research*, John Benjamins Publishing Company: Amsterdam and Philadelphia, p 213-221.

BBC Editorial Guidelines. [online] Διαθέσιμο στο: http://downloads.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/pdfs/Editorial_Guidelines_in_full.pdf Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Fernández, J. M. (2006) Screen Translation. A Case Study: The Translation of Swearing in the Dubbing of the Film South Park into Spanish. *Translation Journal* Vol. 10, No. 3. Διαθέσιμο στο: <http://www.bokorlang.com/journal/37swear.htm> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Gaines, E. (2010), *Media Literacy and semiotics*, Basingstoke: Palgrave Macmillan

Gottlieb, H. (1997), *Subtitles, Translation & idioms*, Kobenhavn: Center for translation studies and lexicography, Department of English.

Gottlieb, H. (2005) *Multidimensional Translation: Semantics turned Semiotics*. Proceedings of the EU-High-Level Scientific Conference Series MuTra 2005 – ‘Challenges of Multidimensional Translation’.

Jay, T. (2009), “Do offensive words harm people?” *Psychology, Public Policy, and Law*, 15(2).

Ljung, M. (2011), *Swearing: A cross-cultural linguistic study*, London: Palgrave Macmillan.

Nikkhah, R. (2008) Swearing on television is out of control. *The Telegraph*, [online] 25 October. Available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/3256365/Swearing-on-television-is-out-of-control.html> Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019

Schjoldager, A. (1994) Interpreting Research and the ‘Manipulation School’ of Translation Studies. *Hermes, Journal of Linguistics* No. 12, 65-89. Available at: https://pure.au.dk/portal/files/10019/H12_04.pdf Τελευταία προσπάθεια ανάκτησης: 11/1/2019